

چشم چرانی (۱)

آنچه انتظار می‌رود مخاطب از این درس بداند:

۱. هرزه‌نگاری در لغت و اصطلاح؛
۲. انواع هرزه‌نگاری؛
۳. چشم‌چرانی در لغت و اصطلاح شرع مقدس؛
۴. آیات و روایات منع از چشم‌چرانی و معالجه آن.

مقدمه

یکی از مهم‌ترین اهداف دشمن در نابودی هویت انسانی و ایمانی نسل جوان، آماده‌کردن بسترهای انحرافی در مسائل جنسی و آلوده‌کردن آنها به این‌گونه امور می‌باشد. در این دروس سعی شده است که این نوع انحرافات به صورت عمیق تجزیه و تحلیل گردد و هشدار به جوانان عزیز برای دوری از گرفتارشدن در دام دشمنان انسانیت باشد؛ نظر به اینکه بیشترین ابتلا در این زمینه به وسیله چشم می‌باشد دروس خود را از چشم‌چرانی و انواع آن شروع می‌کنیم.

هرزه‌نگاری

بخش اول: تعریف هرزه‌نگاری

۱. تعریف لغوی:

الف) شهوانگاری: تجسمی بی‌پرده از مسائل جنسی با هدف تحریک یا ارضای جنسی است که در قالب‌های مختلف از جمله کتاب، فیلم و مجله ارائه می‌شود.^۱
 ب) هرزه‌نگاری: توصیف و نمایش امور جنسی است.^۲

۲. تعریف اصطلاحی

اصطلاح اُدبا:

مراد از هرزه‌نگاری آثاری (تمام ژانرهای داستانی «رمان، شعر، داستان کوتاه، درام»، نامه‌ها، رسالت، دست‌نویس‌های جنسی، داستان‌های عاشقانه و ...) است که در آنها جنسیت و یا میل جنسی حضور غالب دارد.
 در ادبیات اروتیک یا جنسی این چنین آمده است: «ما انتشار و فروش تمامی کتاب‌های کام‌پرستانه و آثار غیراخلاقی را روا می‌دانیم؛ زیرا این آثار را ضروری‌ترین چیز برای سعادت و بهجت انسان می‌شماریم».^۳

اصطلاح روان‌شناسان:

هرزه‌نگاری عبارت است از تحریک جنسی فرد خواننده و یا تصویرکردن رفتارهای جنسی به قصد ایجاد تحریک جنسی.

اصطلاح قانونی:

«هر چیز مستهجنی که ممکن است به تباهی یا فساد افرادی منجر شود که امکان خواندن، دیدن، شنیدن یا مجسم‌شدن در آن آثار را دارند». هر مطلبی که دارای سه خصیصه باشد، مستهجن تلقی می‌شود و اشاعه آن ممنوع است:
 ۱. به طور کلی خواهان یک علاقه شدید (وقیح، هولناک، بی‌شرمانه یا شهوانی) جنسی باشد.

۲. ارتباط جنسی را به شیوه‌ای آشکار و آزاردهنده توصیف کند (به عبارت دیگر از معیارهای جامعه کنونی فراتر رود و توصیفاتی از ارضا یا فعالیت جنسی را بیان کند).

۱. لغت‌نامه دهخدا: ذیل لغت هرزه‌نگاری.

۲. لغت‌نامه معین: ذیل لغت هرزه‌نگاری.

۳. ترجمه و تلخیص از مقدمه دائرةالمعارف ادبیات اروتیک.

۳. به طور کلی فاقد ارزش ادبی، هنری، سیاسی و علمی هستند.

اصطلاح اجتماعی:

از لحاظ عرف عمومی و اجتماعی، هرزه‌نگاری به معنای مطالبی است که از لحاظ جنسی آشکار هستند و عمدتاً به قصد تحریک جنسی ارائه می‌شوند.

بخش دوم: انواع هرزه‌نگاری:

۱. هرزه‌نگاری چشمی (چشم‌چرانی)

۲. هرزه‌نگاری اینترنتی

۳. هرزه‌نگاری بلوتوثی

۴. هرزه‌نگاری رسانه‌ای، فرهنگ

۱. هرزه‌نگاری چشمی (چشم‌چرانی)

۱-۱. مقدمه

چشم را معمولاً به یک دستگاه دوربین عکاسی تشبیه می‌کنند که با عدسی بسیار ظریف خود از صحنه‌های مختلف عکس‌برداری می‌کند. عکس‌هایی که به جای فیلم روی شبکیه چشم منعکس می‌شود و از آنجا به وسیله اعصاب بینایی به مغز منتقل می‌گردد، این دستگاه عکس‌برداری فوق‌العاده ظریف و دقیق در شبانه‌روز ممکن است هزاران عکس از صحنه‌های مختلف بردارد. محرومیت‌های جنسی سبب می‌شود که اعصاب جنسی توسعه یافته و شخص از چشم‌چرانی لذت برد و با دیدن اندام جنس مخالف تحریک شود.^۱ خودنمایی زنان بیشترین عامل بروز این بیماری در مردان است. مردان به طور طبیعی نسبت به زیبایی و اندام جنس مخالف حساس‌اند و زنان بد یا بی‌حجاب با خودنمایی در عرصه جامعه این گرایش مردان را تحریک می‌نمایند. قرآن کریم برای رفع این معضل اجتماعی در آیات شریفه سوره نور، از یک طرف مؤمنان اعم از زنان و مردان را مخاطب قرار داده، دستور می‌دهد که نگاه‌های خود را کوتاه ساخته، به نامحرم خیره نشوند و از فساد و آلودگی دوری کنند و از سوی دیگر به زنان دستور می‌دهد پوشش مناسب را رعایت کرده و زیورآلات خود را آشکار ن سازند تا جوانان از خود بیخود نشده و دنبال زنان و دختران نامحرم راه نیفتند و امنیت و آرامش خود و دیگران را خدشه‌دار ن سازند.^۲

۱. اصول روانکاوی فروید؛ ص ۲۵۷ - ۲۵۹.

۲. نور: ۳۱-۳۰.

۲- ۱. تعریف چشم چرانی

۱. تعریف لغوی:

نظربازی، نظرکردن بر چهره خوب‌رویان، خیره‌چشمی، هرزه‌نگاهی، هرزه‌نگری و نگاه از لذت به روی خوب‌کردن.^۱

۲. تعریف اصطلاحی:

۱. هرگونه نگاه شهوت‌آمیز به نامحرم و نیز نگاهی است که انسان را در معرض وقوع در حرام نسبت به نامحرم قرار می‌دهد.

۲. شخصی به تماشای خوب‌رویان از روی هوی و هوس مشغول شود، چه این دیدن و لذت‌بردن به صورت فعلی و آنی بالمقابل باشد و یا به وسیله پرده تلویزیون و غیره.

۳. اصطلاحاً چشم‌چران شخصی مریض است که از نگاه‌کردن به چهره و اندام ظاهر و پوشیده خوب‌رویان لذت و استفاده جنسی می‌جوید.

۴. چشم‌چرانی در مقابل غض بصر و چشم‌پوشی است و به معنای نگاه خیره و شهوت‌آلود به نامحرم است که با انگیزه لذت‌طلبی جنسی انجام می‌شود. ما در روابط اجتماعی خود با دیگران چه جنس مخالف یا موافق به طور طبیعی با آنها ارتباط حضوری و کلامی داریم و به آنها نگاه می‌کنیم؛ اما نگاه‌هایی که به هیچ وجه در آن بحث تحریک شهوت و لذت جنسی مطرح نیست، این نگاه‌ها داخل در مبحث چشم‌چرانی نیستند؛ ولی نگاه‌های ادامه‌داری که با انگیزه لذت جنسی انجام می‌شود و به تحریک‌نمودن غریزه و میل جنسی می‌انجامند، با عنوان چشم‌چرانی تعریف می‌شود.

۵. چشم‌چران کسی است که از تماشا و نگاه به دیگران لذت می‌برد.

۳- ۱. چشم‌چرانی در آموزه‌های قرآنی

الف) دستور به عفاف چشم مردان: «قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ»^۲ بگو به مؤمنین که چشم‌ها را فرو خوابانند و دامن‌های خودشان را حفظ کنند، این برای آنها پاک‌تر و پاکیزه‌تر است و خدا داناست به آنچه شما انجام می‌دهید.

پیام‌ها:

۱. لازمه ایمان، حفظ نگاه از حرام است: «قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ ... يَغُضُّوا»؛

۱. لغت‌نامه دهخدا؛ ج ۵، ص ۷۱۴۷.

۲. نور: ۳۰.

۲. جاذبه‌های غریزی را باید کنترل کرد: «يَغُضُّوا»؛
۳. گناه را از سرچشمه جلوگیری کنیم و تقوا را از چشم شروع کنیم: «مِنْ أَبْصَارِهِمْ»؛
۴. چشم پاک، مقدمه پاکدامنی است: «يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ»؛
۵. پوشش برای مردان نیز واجب است: «يَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ»؛
۶. چشم چرانی و بی‌عفتی مانع رشد معنوی انسان است: «يَغُضُّوا يَحْفَظُوا - أَزْكَى»؛
۷. چشم چرانی در محضر خداست، [در محضر خدا معصیت نکنیم]: «يَغُضُّوا ... إِنَّ اللَّهَ

خَبِيرٌ»^۱.

ب) دستور به عفاف چشم زنان: «وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولَىٰ الإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ»^۲ و به زنان بایمان بگو: چشم‌های خود را [از نگاه هوس‌آلود] فرو گیرند و دامان خویش را حفظ کنند و زینت خود را [جز آن مقدار که نمایان است] آشکار نمایند و اطراف روسری‌های خود را بر سینه خود افکنند [تا گردن و سینه با آن پوشانده شود] و زینت خود را آشکار نسازند؛ مگر برای شوهران‌شان، یا پدران‌شان، یا پدر شوهران‌شان، یا پسران‌شان، یا پسران همسران‌شان، یا برادران‌شان، یا پسران برادران‌شان، یا پسران خواهران‌شان، یا زنان هم‌کیش‌شان، یا بردگان‌شان [کنیزان‌شان]، یا افراد سفیه که تمایلی به زن ندارند، یا کودکانی که از امور جنسی مربوط به زنان آگاه نیستند و هنگام راه‌رفتن پاهای خود را به زمین نزنند تا زینت پنهانی‌شان دانسته شود [و صدای خلخال که برپا دارند به گوش رسد] و همگی به سوی خدا باز گردید ای مؤمنان تا رستگار شوید.

پیام‌ها:

۱. در لزوم عفت، پاکدامنی و ترک نگاه حرام بین زن و مرد فرقی نیست: «يَغُضُّوا يَغُضُّضْنَ يَحْفَظُوا يَحْفَظْنَ»؛
۲. جلوه‌گری زنان در جامعه ممنوع است: «وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ»؛
۳. ظاهر بودن قسمت‌هایی از بدن که به طور طبیعی پیداست، (صورت، دست یا پا) مانعی ندارد: «إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا»؛

۱. محسن قرآنی؛ تفسیر نور؛ ج ۸، ص ۱۷۵.

۲. نور: ۳۱.

۴. در میان انواع پوشش‌ها، نام مقنعه و روسری بزرگ آمده و این دلیل بر اهمیت حجاب است. «بِخُمْرِهِنَّ»؛
۵. هرگونه راه رفتنی که سبب آشکارشدن زیورهای مخفی زن شود، ممنوع است: «وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ»؛
۶. زن زینت خود را تنها به زنان مسلمان می‌تواند نشان دهد و نزد زنان کفار باید خود را بپوشاند: «نِسَائِهِنَّ»؛ یعنی زنان خودی و مسلمان نه بیگانه.
۷. پوشش زن با تمایلات جنسی مردان نامحرم کاملاً ارتباط دارد؛ بنابراین برای «غَيْرِ أَوْلَى الْإِرْتَبَةِ» که میلی به همسر ندارد، پوشش لازم نیست.
۸. حجاب و پوشش، واجب است: «وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمْرِهِنَّ» و هرکاری که زینت زن را آشکار کند یا دیگران را از آن آگاه کند، ممنوع است: «لِيُعَلِّمَ مَا يَخْفَى مِنْ زِينَتِهِنَّ»؛
۹. مقدار واجب برای پوشش سر و صورت، انداختن روسری و مقنعه‌ای است که گردن و سینه را بپوشاند: «بِخُمْرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ»؛
۱۰. با حفظ حجاب، حضور زن در جامعه مانعی ندارد: «وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ»؛
۱۱. همه مردم نسبت به مسئله نگاه و حجاب مسئولند و برای نگاه‌های حرام خود باید توبه کنند: «تُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ»؛
۱۲. مقتضای ایمان، توبه به درگاه خداوند است: «تُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ»؛ توبه هم واجب است و هم کلید رستگاری است: «تُوبُوا ... تَفْلِحُونَ»؛ توبه راه رستگاری و بازگشت از مسیرهای انحرافی به راه خداست: «تُوبُوا إِلَى اللَّهِ ... تَفْلِحُونَ»!
- ج) خیانت چشم و علم خداوند بدان: «يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ»^۲ و چشم‌هایی را که به خیانت گردش می‌کند، می‌داند و از آنچه در سینه‌ها پنهان است، باخبر است.
- این آیه با اقتباس از تفسیر قرطبی به شخصی اشاره می‌کند که در میان مردم است و نگاه به سوی زنان می‌کند و هر زمانی که مردم او را می‌بینند، چشمان خود را به زمین می‌اندازد یا طوری وانمود می‌کند که هیچ‌گاه نگاهی به آن زن و یا مرد نداشته است.
- از امام صادق علیه السلام درباره این آیه پرسیدند: حضرت جواب داد: «آیا ندیدی که گاهی آدمی چیزی را به طوری نگاه می‌کند که گویی آن را نگاه نمی‌کند، این خائنة العين است»^۳.
- پس کسی که به چیزهای ناروا به گونه‌ای نگاه می‌نماید که گویی نگاه نمی‌کند، نفاق دارد؛

۱. محسن قرآنی؛ تفسیر نور؛ ج ۸، ص ۱۷۷.

۲. غافر: ۱۹.

۳. محمدی ری شهری؛ میزان الحکمه؛ ج ۱۳، ص ۶۳۲۱، ح ۲۰۲۷۶.

زیرا در دل چیزی دارد؛ ولی در ظاهر کتمان می‌نماید و از همین رو دور و منافی است.

پیام‌ها:

۱. ارزش‌ها بر اساس انگیزه‌هاست. یک نگاه با انگیزه‌های متفاوت، می‌تواند عبادت و یا خیانت باشد: «خَائِنَةُ الْأَعْيُنِ»؛
۲. علم خداوند تنها به ظاهر نیست، او باطن را هم می‌داند: «خَائِنَةُ الْأَعْيُنِ وَ مَا تُخْفِي الصُّدُورُ».

۴ - ۱. چشم‌چرانی در آموزه‌های روایی

الف) روایات منع از چشم‌چرانی

۱. قال ابو عبدالله عليه السلام: «النَّظْرَةُ بَعْدَ النَّظْرَةِ تَزْرَعُ فِي الْقَلْبِ الشَّهْوَةَ وَ كَفَى بِهَا لِصَاحِبِهَا فِتْنًا»؛^۱ چشم‌چرانی تخم شهوت را در دل می‌کارد و چنین کاری برای نگاه‌کننده کافی است که منشأ فتنه گردد.
۲. نگاه کردن به ناموس دیگران، خواست شیطان است. چشمی که تیرهای آلوده نگاه را به نامحرمان پرتاب می‌کند، محل کمین شیطان است. شیطان از کمان چشم‌های او ناموس دیگران را نشانه می‌گیرد.
۳. حضرت علی عليه السلام: «لَيْسَ فِي الْبَدَنِ شَيْءٌ أَقَلَّ شُكْرًا مِنَ الْعَيْنِ فَلَا تُعْطَوْهَا سُؤْلِهَا فَتَشْغَلْكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ»؛^۲ چیزی در بدن کم‌سپاس‌تر از چشم نیست، خواسته‌اش را ندهید که شما را از یاد خدا بازمی‌دارد.
۴. امام علی عليه السلام: «الْعَيْنُ رَائِدُ الْقَلْبِ»؛ چشم دل را به دنبال خود می‌کشد.^۳
۵. حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: «از نگاه‌های زیادی بپرهیزید؛ زیرا تخم هوس می‌پراکند و غفلت می‌زاید».^۴
۶. حضرت عیسی عليه السلام: «از نگاه به نامحرم بپرهیزید که بذر شهوت را بر دل می‌نشانند و همین برای دچار شدن انسان به فتنه کافی است».^۵
۷. حضرت علی عليه السلام به نقل از انجیل: «در تورات نوشته شده زنا نکن؛ ولی من

۱. محمدباقر مجلسی؛ روضة المتقين؛ ج ۹، ص ۴۳۴.

۲. مجلسی؛ بحار الانوار؛ ج ۱۰۱، ص ۳۵.

۳. آمدی؛ تصنیف غرر الحکم و درر الکلم؛ ص ۶.

۴. مجلسی؛ بحار الانوار؛ ج ۷۲، ص ۱۹۹.

۵. ابن شعبه حرانی؛ تحف العقول؛ ص ۳۰۵.

می‌گویم اگر حتی با نظر شهوت‌آلود به کسی نگاه کنی، همان وقت در دلت با او زنا کرده‌ای»^۱.

۸. امام علی علیه السلام: «الْعَيْنُ مَصَائِدُ الشَّيْطَانِ»^۲: چشم، قلاب شیطان است. چشم‌پوشی بهترین راه دوری از شهوات است.

۹. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: «النَّظَرُ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سَهَامِ ابْلِيسَ فَمَنْ تَرَكَهَا خَوْفًا مِنْ اللَّهِ اعْطَاهُ اللَّهُ اِيْمَانًا يَجِدُ حَلَاوَةَ فِي قَلْبِهِ»^۳: نگاه بد تیری از تیرهای مسموم شیطان است که هرکس از ترس خدا چشم خود را فرو بندد، خداوند به او ایمانی می‌دهد که از درون خویش شیرینی و مزه آن را احساس می‌کند.

۱۰. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: «هرکس چشم خود را از حرام پر کند، در قیامت چشم او از آتش پر خواهد شد؛ مگر اینکه توبه کند»^۴.

۱۱. در جوامع الجامع از اسلمه روایت آورده که گفت: نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله بودم و میمونه هم حاضر بود که پسر ام‌مکتوم آمد و این در موقعی بود که ما را به حجاب امر فرموده بود، به ما فرمود: در پرده شوید، عرضه داشتیم یا رسول الله ابن‌ام‌مکتوم نابینا است و ما را نمی‌بیند. فرمود آیا شما هم نابیناید؟ مگر شما او را نمی‌بینید؟^۵

۱۲. قال رسول الله صلی الله علیه و آله: «إِيَّاكُمْ وَ فَضُولَ النَّظْرِ فَانَّهُ يَبْدُرُ الْهُوَى وَ يُؤَلِّدُ الْغَفْلَةَ»^۶: از هرزه چشمی و چشم‌چرانی بپرهیزید؛ زیرا نگاه، هوس و شهوت را می‌رویاند و موجب غفلت می‌شود.

۱۳. امام علی علیه السلام: «الْعَيْنُ جَاسُوسُ الْقَلْبِ وَ بَرِيدُ الْعَقْلِ»^۷: چشم جاسوس دل و قاصد عقل است.

۱۴. امام علی علیه السلام: «مَنْ أَطْلَقَ طَرْفَهُ كَثُرَ أَسْفَهُ»^۸: آن‌که کنترل چشم را از دست دهد، حزن و اندوه او بسیار گردد.

۱۵. امام علی علیه السلام: «كَمْ مِنْ نَظْرَةٍ جَلَبَتْ حَسْرَةً»^۹: چه بسا یک نگاه، حسرتی را به دنبال خود بکشانند.

۱. انجیل متی، ۵ / ۲۷ / ۲۸.

۲. غررالحکم.

۳. مجلسی؛ بحارالانوار؛ ج ۱۰۴، ص ۳۸.

۴. همان، ۷۶، ص ۳۳۶.

۵. طبرسی؛ جوامع الجامع؛ ص ۳۱۴.

۶. پیشین؛ ج ۶۹، ص ۱۹۹.

۷. همان؛ ج ۱۰۱، ص ۴۱.

۸. همان؛ ج ۷۴، ص ۲۸۸.

۹. همان؛ ج ۶۸، ص ۲۹۳.

۱۶. امام صادق علیه السلام: «كَمْ مِنْ نَظْرَةٍ أَوْرَثَتْ حَسْرَةً طَوِيلَةً!»؛ چه بسا یک نگاه گناه‌آلود، آرزو و حسرت طولانی را به جای می‌گذارد.

۱۷. امام صادق علیه السلام: «كُلُّ عَيْنٍ بَاكِيَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا ثَلَاثَةً: عَيْنٌ غَضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ وَعَيْنٌ سَهَرَتْ فِي طَاعَةِ اللَّهِ وَعَيْنٌ بَكَتْ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ»؛^۲ تمام چشم‌ها در قیامت گریان است؛ مگر سه چشم: چشمی که هنگام دیدن حرام فرو افتد و چشمی که در اطاعت خدا بیداری کشد و چشمی که در دل شب از خوف خدا اشکی بریزد. این چشمان دیگر تلخی گریه قیامت را به خود نخواهند دید.

۱۸. رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم: «مَنْ مَلَأَ عَيْنَيْهِ مِنْ امْرَأَةٍ حَرَامًا حَشَاهُمَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِمَسَامِيرٍ مِنْ نَارٍ وَحَشَاهُمَا نَارًا حَتَّى يَقْضَى بَيْنَ النَّاسِ ثُمَّ يُؤْمَرُ بِهِ إِلَى النَّارِ»؛^۳ آن‌که چشمانش را از نگاه به زن نامحرم پر کند، روز قیامت خداوند چشمانش را با میخ‌های آتشین و از آتش پر کند تا وقتی که به حساب مردم رسیدگی کند، سپس امر می‌شود که او را به جهنم ببرند.

۱۹. امام رضا علیه السلام فلسفه حرمت نگاه حرام به زنان را چنین بیان می‌کنند: «این کار مردان را تهییج و در اثر آن به فساد روی می‌آورند».^۴

۲۰. امام علی علیه السلام: «هرکس چشم خویش را آزاد گذارد، همیشه اعصابش ناراحت است».^۵

۲۱. امام صادق علیه السلام: «نگاه پیاپی [به نامحرم]، بذر شهوت را در دل می‌افشاند و همین امر برای هلاکت بیننده‌اش کافی است».^۶

۲۲. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: «هر چشمی زناکار است و زن وقتی خوشبو شود و بر انجمی بگذرد، زناکار است».^۷

۲۳. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: «خداوند بر آدمیزاد قسمتی از زنا را رقم زده است که به ناچار آن را مرتکب می‌شود: زناي چشم، نگاه نارواست و زناي زبان، سخن بیجا است».^۸

۲۴. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: «بر فرزند آدم سهم وی از زنا مقرر است که ناچار مرتکب می‌شود، زناي چشمان، نگاه است و زناي گوش‌ها، سماع است و زناي زبان، سخن است

۱. شیخ صدوق؛ نواب الاعمال و عقاب الاعمال؛ ص ۲۶۲.

۲. حر عاملی؛ وسائل الشیعه؛ ج ۱۱، ص ۱۷۹.

۳. پیشین؛ ص ۳۳۸.

۴. شیخ صدوق؛ علل الشرایع؛ ج ۲، باب ۳۶۹، ح ۱.

۵. کلینی؛ کافی؛ ج ۸، ص ۲۳.

۶. شیخ صدوق؛ من لا یحضره الفقیه؛ ج ۴، ص ۱۸، ح ۴۹۷۰.

۷. نهج الفصاحه؛ ح ۲۱۵۷.

۸. همان؛ ح ۷۱۱.

و زناى دست، تعدّی است و زناى پا، رفتن است، قلب هوس کند و آرزو کند.^۱

ب) روایات معالجه خوی زشت چشم چرانی

۱. از امیرمؤمنان علی علیه السلام سؤال کردند به کمک چه چیزی می توان چشم از نامحرم پوشید؟ فرمودند: «با خاموش کردن آتش شهوت زیر نظر قدرتمندی که بر مخفی گاهت آگاه است».^۲

۲. شخصی از امام صادق علیه السلام پرسید: آیا نگاه کردن به پشت سر زن هایی که عبور می کنند جایز است؟ حضرت پاسخ داد: «اگر به ناموس شما این گونه نگاه کنند، خوشنود می شوید؟! آن گاه فرمود: برای مردم همان را بخواهید که برای خود می خواهید».^۳

۳. امیر مؤمنان علی علیه السلام برای گریز از خطر آلوده شدن و رهایی از دام شیطان هنگام روبه رو شدن با نامحرم، این گونه رهنمود می دهد: «اگر یکی از شما زنی را دید و خوش آمد، چشم از او برداشته، نزد همسر خود رود که آنچه او دیده است، همسرش نیز دارد و مواظب باشد که شیطان را بر دل خویش راه ندهد و آن که متأهل نیست، دو رکعت نماز بخواند و خدا را زیاد سپاس گوید و صلوات بر پیامبر و خاندانش فرستد، آن گاه از فضل خدا بخواهد و خدا نیز با رحمت خویش او را از راه مباح بی نیاز می گرداند».^۴

۴. رسول خدا صلی الله علیه و آله به امیر المؤمنین علیه السلام فرمود: «یا علی اولین نظری که به زن اجنبی کنی، عیبی ندارد؛ ولی نظر دوم مسئولیت دارد و جایز نیست».^۵

۵. رسول خدا صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمود: «دنبال نگاه به نامحرم، نگاهی دیگر مکن که اولی برایت بس است و دومی را حق نداری».^۶

۶. حضرت علی علیه السلام فرمود: «لکم اول نظرة الى المرأة فلا تتبعوها بنظرة اخرى و احذروا الفتنة»؛ نگاه اول مانعی ندارد؛ ولی ادامه نگاه اشکال دارد؛ زیرا سبب فتنه می شود.

۷. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: «هفت گروه اند که خدا در روزی که سایه ای جز سایه او نیست، به سایه عرش خودش می برد: مردی که دل او به مسجدها علاقه دارد؛ مردی که زن صاحب مقامی از او کام خواهد (درخواست اعمال نامشروع) و گوید از خدا بیم دارد؛ مردانی که در راه خدا دوستی کنند. مردی که از محارم خدا چشم بازدارد؛ چشمی که در

۱. همان: ح ۲۱۲۲.

۲. مجلسی؛ بحار الانوار؛ ج ۱۰۱، ص ۴۱۱.

۳. میرزا حسین نوری؛ مستدرک الوسائل؛ ج ۲، ص ۵۵۵.

۴. ابن جمعه حویزی؛ تفسیر نورالقلین؛ ج ۳، ص ۵۸۶.

۵. شیخ صدوق؛ الخصال؛ ص ۳۰۶.

۶. سیوطی؛ الدر المنثور؛ ج ۵، ص ۴۰.

۷. تفسیر کنز الدقائق.

راه خدا نگهبانی کند و چشمی که از ترس خدا بگریزد»^۱.

پیام‌های درس:

۱. هرزه‌نگاری یا شهوانگاری تجسمی بی‌پرده از مسائل جنسی با هدف تحریک یا ارضای جنسی است که در قالب‌های مختلف از جمله کتاب، فیلم و مجله ارائه می‌شود.
۲. از لحاظ عرف عمومی و اجتماعی، هرزه‌نگاری به معنای مطالبی است که از لحاظ جنسی آشکار هستند و عمدتاً به قصد تحریک جنسی ارائه می‌شوند.
۳. چشم‌چرانی در مقابل غضب و چشم‌پوشی است و به معنای نگاه خیره و شهوت‌آلود به نامحرم است که با انگیزه لذت‌طلبی جنسی انجام می‌شود.
۴. لازمهٔ ایمان، حفظ نگاه از حرام است.
۵. چشم پاک مقدمهٔ پاکدامنی است.
۶. چشم‌چرانی و بی‌عفتی مانع رشد معنوی انسان است.
۷. یک نگاه با انگیزه‌های متفاوت، می‌تواند عبادت و یا خیانت باشد.
۸. چشم، دل را به دنبال خود می‌کشد.
۹. چشم، قلاب شیطان است و چشم‌پوشی بهترین راه دوری از شهوات است.
۱۰. هرکس چشم خود را از حرام پر کند، در قیامت چشم او از آتش پر خواهد شد، مگر اینکه توبه کند.

۱۱. چشم، جاسوس دل و قاصد عقل است.

۱۲. آن‌که کنترل چشم را از دست بدهد، حزن و اندوه او بسیار گردد.

۱۳. اگر یکی از شما زنی را دید و خوشش آمد و متأهل نبود، دو رکعت نماز بخواند و خدا را زیاد سپاس گوید و صلوات بر پیامبر و خاندانش فرستد، آن‌گاه از فضل خدا بخواهد و خدا نیز با رحمت خویش او را از راه مباح بی‌نیاز می‌گرداند.

۱۴. خدا در روزی که سایه‌ای جز سایه او نیست، فردی که از محارم خدا چشم بازدارد، چشمش در راه خدا نگهبانی کند و چشمش از ترس خدا بگریزد را به سایه عرش خودش می‌برد.

سوالات درس:

۱. مراد از هرزه‌نگاری چیست و در چه قالب‌هایی ارائه می‌گردد؟

۲. انواع هرزه‌نگاری را نام ببرید؟

۳. اصطلاحاً چه شخصی را چشم چران می‌نامند؟
۴. در آیات و روایات مقدمه پاکي و حفظ از حرام و مقدمه بی‌عفتی و شروع گناه چه چیزی نام‌گذاری شده است؟
۵. با توجه به روایات ارائه شده در متن درس، چشم‌چرانی چه عواقب سوئی را برای شخص چشم‌چران پدید می‌آورد؟

چشم چرانی (۲)

آنچه انتظار می‌رود مخاطب از این درس بداند:

۱. انواع نگاه‌ها؛
۲. مصادیق انواع نگاه‌ها؛
۳. فلسفه حرمت چشم‌چرانی در اسلام.

۵ - ۱. انواع نگاه‌ها

۱. نگاه‌های عبادتی:

۱. نگاه به پدر و مادر.^۲
۲. نگاه به قرآن.^۳
۳. نگاه به امام.^۴
۴. نگاه به رهبر عادل.^۵
۵. نگاه به کعبه.^۶

۱. بخشی از مباحث، برگرفته از مجموعه فیش‌های تبلیغی حجت‌الاسلام و المسلمین قرائتی است؛ مبحث نگاه؛ ص ۱ - ۶.
۲. قال رسول الله ﷺ: «ما ولد بار نظر الی ابویه برحمة الا كان له بكل نظرة حجة مبرورة. فقالوا: یا رسول الله و ان نظر فی کل یوم مائة نظرة؟ قال: نعم، الله اکبر و اطیب»؛ هر فرزند نیکوکاری که با مهربانی به پدر و مادرش نگاه کند، در مقابل هر نگاه، ثواب یک حج کامل مقبول به او داده می‌شود، سؤال کردند حتی اگر روزی صد مرتبه به آنها نگاه کند؟ فرمود: آری خداوند بزرگ‌تر و پاک‌تر است. (بحار الانوار؛ ج ۷۴، ص ۷۳)؛ نظرُ الْوَلَدِ الی الْوَالِدِیْهِ حُبًّا لَهُمَا عِبَادَةٌ: نگاه‌کردن فرزند به پدر و مادرش از روی محبت، عبادت محسوب می‌شود. (تحف العقول؛ ص ۴۴).

۳. قَالَ الصَّادِقُ ﷺ: «النَّظَرُ فِی الْمُصْحَفِ عِبَادَةٌ» (کافی؛ ج ۲، ص ۶۱۳).

۴. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «النَّظَرُ إِلَى عَلِيِّ ﷺ عِبَادَةٌ» (أمالی صدوق؛ ص ۳۶۱).

۵. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «النَّظَرُ إِلَى الْأَمَامِ الْمُقْسَطِ عِبَادَةٌ» (مجموعه ورام؛ ج ۲، ص ۱۷۵).

۶. قَالَ الصَّادِقُ ﷺ: «النَّظَرُ إِلَى الْكَعْبَةِ عِبَادَةٌ» (کافی؛ ج ۴، ص ۲۴۰).

۶. نگاه به عالم.^۱
۷. نگاه به سادات.^۲
۸. نگاه به دریا.^۳
۹. نگاه به فرزند.^۴

۲. نگاه‌های سازنده:

۱. نگاه به سبزه و چمن.^۵
۲. نگاه به آب جاری.^۶
۳. نگاه به صورت انسان مؤمن.^۷
۴. نگاه به ماه.^۸
۵. نگاه به آینه.^۹
۶. نگاه به پایین‌تر از خود در مسائل دنیایی.^{۱۰}
۷. نگاه به محرومان.^{۱۱}
۸. نگاه به آیات خلقت الهی در حیواناتی مثل شتر و مورچه.^{۱۲}
۹. نگاه به آسمان.^{۱۳}
۱۰. نگاه به غذا.^{۱۴}

۱. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «النَّظَرُ إِلَيَّ وَجْهَ الْعَالَمِ عِبَادَةً» (عوالی اللئالی؛ ج ۴، ص ۷۳).
۲. قَالَ الرَّضَاءُ ﷺ: «النَّظَرُ إِلَيَّ ذَرْبُنَا عِبَادَةً» (أَسْئَلُ الشَّيْخَ؛ ج ۱۲، ص ۳۱۱).
۳. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: «النَّظَرُ فِي الْبَحْرِ عِبَادَةٌ» (صَحِيفَةُ الرِّضَا ﷺ؛ ص ۹۰).
۴. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِذَا نَظَرَ الْوَالِدُ إِلَى وَلَدِهِ فَسَرَّهُ كَانَ لِلْوَالِدِ عَتَقٌ نَسَمَةً قَبْلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ إِنْ نَظَرَ سِتِّينَ وَ ثَلَاثِمِائَةَ نَظْرَةً قَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ» (رَوْضَةُ الْوَاعِظِينَ؛ ج ۲، ص ۳۶۹)؛ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «مَنْ نَظَرَ إِلَى أَخِيهِ نَظْرَ مُودَةٍ لَمْ يَكُنْ فِي قَلْبِهِ أَحَنَّةٌ لَمْ يَطْرَفْ حَتَّى يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُ» (نَهْجُ الْفَصَاحَةِ؛ ۲۷۸۱).
۵. قَالَ الْكَاطِمُ ﷺ: «ثَلَاثَةٌ يَجْلُونَ الْبَصَرَ النَّظْرُ إِلَى الْخُضْرَةِ وَ النَّظْرُ إِلَى الْمَاءِ الْجَارِيِ وَ النَّظْرُ إِلَى الْوُجْهِ الْحَسَنِ» (الْمَحَاسِنُ؛ ج ۲، ص ۶۲۲).
۶. همان.
۷. همان.
۸. قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ﷺ: «كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا نَظَرَ إِلَى الْهَلَالِ رَفَعَ يَدَيْهِ ثُمَّ قَالَ بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ أَهْلُهُ عَلَيْنَا بِالْإِيمَانِ وَ الْإِيمَانِ وَ السَّلَامَةِ وَ الْإِسْلَامِ رَبِّي وَ رَبِّكَ اللَّهُ» (إِمَالِي طُوسِي؛ ص ۴۹۵).
۹. قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ﷺ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا نَظَرَ فِي الْمَرْأَةِ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَكْمَلَ خَلْقِي وَ أَحْسَنَ صُورَتِي وَ زَانَ مِنِّي مَا شَاءَ مِنْ غَيْرِي وَ هَدَانِي لِلْإِسْلَامِ وَ مَنَّ عَلَيَّ بِالنَّبُوَّةِ» (النَّوَادِرُ رَاوَدَنَدِي؛ ص ۱۲).
۱۰. پیامبر ﷺ فرمود: «در مسائل دنیایی به پایین‌تر از خود نگاه کن تا شکرگزار باشی. در مسائل دینی به مافوق نگاه کن تا الگو بگیری» (کنز العمال).
۱۱. قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «مَنْ نَظَرَ إِلَى مَسْكِينٍ نَظَرَ رَحْمَةً نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ نَظَرَ رَحْمَةً» (کنز العمال؛ ۴۳۴۵).
۱۲. «أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ وَ إِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ» (غاشیه: ۱۷- ۱۸)؛ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ (عَلَيْهِ السَّلَامُ): «انظروا إلى النملة في صغر جثتها و لطافة هيئتها» (نَهْجُ الْبَلَاغَةِ؛ خطبه ۱۸۵).
۱۳. «وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ» (غاشیه: ۱۸)؛ «وَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَثِيرَ النَّظَرِ إِلَى السَّمَاءِ...» (کنز العمال).
۱۴. «فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ» (عبس: ۲۴). نگاه کند که چه دست‌هایی در کار بوده است؟ نگاه کند که حلال است یا حرام؟ نگاه کند که لایزال غذا سنگی نباشد. نگاه کند که آیا دیگران هم دارند یا نه؟ نگاه کند تا قدرت‌نمایی خدا را ببیند. نگاه کند که در هضم و نشاط آن مؤثر است. نگاه کند به غذای خود، نه لقمه دیگران. نگاه کند که قدرت حاصل از

۱۱. نگاه به رفعت کوه‌ها.^۱
۱۲. نگاه به وسعت و شگفتی‌های زمین.^۲
۱۳. نگاه به عیوب خویش.^۳
۱۴. نگاه عبرت‌آمیز به اطراف.^۴
۱۵. نگاه عمیق.^۵

۳. نگاه‌های غفلتی:

۱. نگاه از روی بی‌توجهی.^۶
۲. نگاه از روی لهو و لعب.^۷

۴. نگاه‌های شهوانی:^۸

نگاه به نامحرم، دیدن عکس‌ها و فیلم‌های تحریک‌آمیز، و مشاهده شبکه‌های مبتذل و سایت‌های مستهجن بخشی از نگاه‌های شهوانی هستند.

۵. نگاه‌های حرام:

۱. نگاه به چهره آرایش‌کرده زن.
۲. نگاه به زیورآلات زن.
۳. نگاه به عکس بی‌حجاب زن آشنا.
۴. نگاه با ریبه (ترس افتادن به حرام).
۵. نگاه زن به بدن مرد نامحرم (به جز صورت و دست‌ها).^۹

غذا را کجا مصرف می‌کند؟ نگاه کند که غذا از چه اجزائی تشکیل شده است؟ نگاه کند به غذا که اگر از آن کار مفیدی انجام ندهی، تبدیل آن به نجاست کاری حیوانی است.

۱. «أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ» (غاشیه: ۱۹-۱۷).
۲. «أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ فَذَكَرُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكَّرٌ» (غاشیه: ۲۱-۱۷).
۳. قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام: «أَعْقَلَ النَّاسُ مِنْ كَانَ بَعِيهَ بَصِيرَةً» (میزان): قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام: «مَنْ نَظَرَ فِي عُيُوبِ النَّاسِ فَأَنْكَرَهَا ثُمَّ رَضِيَهَا لِنَفْسِهِ فَذَلِكَ الْأَحْمَقُ بَعِيهَ» (نهج البلاغه: حکمت ۴۳۹): قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام: «مَنْ أَبْصَرَ عَيْبَ نَفْسِهِ شُغِلَ عَنْ عَيْبِ غَيْرِهِ» (تحف العقول: ص ۸۸).
۴. «سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ انظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ» (انعام: ۱۱): قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام: «زَكَاتُ الْعَيْنِ النَّظَرُ بِالْعَبْرَةِ» (بحار الانوار: ج ۹۳، ص ۷): قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام: «طَوْبِي لِمَنْ كَانَ نَظَرُهُ عَبْرَةً» (ثواب الأعمال: ص ۱۷۷).
۵. قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام: «إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ هُمُ الَّذِينَ نَظَرُوا إِلَى بَاطِنِ الدُّنْيَا إِذَا نَظَرَ النَّاسُ إِلَى ظَاهِرِهَا» (نهج البلاغه: حکمت ۴۳۲).
۶. در صورتی که نگاه‌های روزانه از روی بی‌توجهی باشد، سبب تباهی و تلف شدن عمر انسان می‌گردد.
۷. نگاه بیهوده و بی‌هدف؛ یعنی فقط می‌بیند.
۸. قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام: «فَرَكَاةُ الْعَيْنِ الْغَضُّ عَنِ الشَّهَوَاتِ وَمَا يُضَاهِيهَا»: پس زکات چشم، چشم‌پوشیدن از شهوات و آنچه شبیه شهوات است» (بحار الانوار: ج ۹۳، ص ۷).

۹. البته در این مسئله بین مراجع اختلاف نظر وجود دارد. به سؤال و استفتای زیر توجه فرمایید: سؤال: حکم نگاه کردن زن به بازو و ارنج مرد نامحرم چیست؟ پاسخ: امام، خامنه‌ای، صافی: جایز نیست. بهجت: بنا بر احتیاط واجب جایز نیست. تبریزی، سیستانی، فاضل، مکارم، نوری و وحید: اگر بدون قصد لذت و ترس افتادن به گناه باشد، اشکال ندارد.

۶. نگاه مرد به تمام بدن زن نامحرم (به جز صورت و دست‌ها تا مچ).^۱
۷. نگاه هوس‌آلود (هرچند به صورت و دست‌ها و یا به بدن هم‌جنس).^۲
۸. نگاه به فیلم‌های مستهجن.^۳
۹. نگاه به داخل خانه دیگران.^۴
۱۰. نگاه ترس‌آور.^۵
۱۱. نگاه مسخره‌آمیز.^۶
۱۲. نگاه حسودانه.^۷
۱۳. نگاه به نوشته دیگران بدون اجازه.^۸

۶ - ۱. دلیل بازداشته‌شدن مردان و زنان از نگاه ناروا:

نگاه بزرگ‌ترین خائن روانی است که روان انسان را می‌آزارد؛ چون وقتی ببیند محبت طرف مقابل در دل او جای می‌گیرد و همیشه در فکر و خیال او به سر می‌برد، لذت طاعت و عبادت را نمی‌بیند، درصدد و فکر رسیدن به مطلوب خود خواهد بود که در این مورد تمام مرزها را در نوردیده و قیود را از هم می‌گسلد.

در توصیف رسول اکرم آمده است: «و کان خافض الطرف، نظره الارض اطول من نظره الی السماء ... و کان اشد الناس حیاء»؛^۹ آن حضرت فروهشته چشم بود، نگاهش به زمین طولانی‌تر از نگاهش به آسمان بود ... و از همه مردم در حیاء شدیدترین بود.

۱. امام صادق علیه السلام درباره نگاه مجاز به زن نامحرم فرمود: «الوجه و الکفین و القدمین»: نگاه به صورت و کف دست‌ها و روی پاها جایز است، [لکن بدون شهوت] (تفسیرکنز الدقائق).
۲. برگرفته از رساله دانشجویی؛ احکام نگاه؛ ص ۲۰۲.
۳. در اثر نگاه به این‌گونه فیلم‌ها، اعمالی به شخص تلقین می‌شود که روح وی را مشوش می‌نماید و با وجود تأثیرگذاری این‌گونه فیلم‌ها، انسان ترغیب به اعمال نامشروع و دور از اخلاق می‌شود. از جمله پیامدهای سوء تماشای این فیلم‌ها که کارشناسان نیز به آن تصریح کرده‌اند، ترویج هوس‌رانی به صورت وحشیانه، آزادگرایی و انحرافی است که بر آزادی بی‌حد و حصر جنسی تأکید می‌نماید که این نیز خود یک نوع بیماری روانی خطرناک است. بیماری‌های جسمی دیگری حاصل از نگاه‌هایی که انسان را به اعمال غیر اخلاقی وادار می‌سازد، وجود دارد و از جمله آنها بیماری‌های مقاربتی، سوزاک، سیفلیس و ... است.
۴. قال رسول الله صلی الله علیه و آله: «مَنْ اطَّلَعَ فِی بَيْتِ جَارِهِ فَظَنَرَ إِلَى عَوْرَةِ رَجُلٍ أَوْ شِعْرِ امْرَأَةٍ أَوْ شَيْءٍ مِنْ جَسَدِهَا كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَدْخُلَهُ النَّارُ» (نواب الاعمال؛ ص ۲۸۲).
۵. قال رسول الله صلی الله علیه و آله: «مَنْ نَظَرَ إِلَى مُؤْمِنٍ نَظْرَةً لِيُخَيِّفَهُ بِهَا أَخَافَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ» (کافی؛ ج ۲، ص ۳۶۸).
۶. «وَيْلٌ لِكُلِّ هُمِزَةٍ لُمَزَةٍ» (همزه: ۱).
۷. «وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُزَلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ» (قلم: ۵۱)؛ قال النبی صلی الله علیه و آله: «استعیدوا بالله من العین» (نهج الفصاحه؛ ۲۸۰).
۸. قال النبی صلی الله علیه و آله: (من نظر فی کتاب آخیه بغير اذنه فکأنما ینظر الی النار) (نهج الفصاحه؛ ۲۸۴۶).
۹. ضعیف الجامع؛ ص ۴۷۰.

پیام‌های درس:

۱. نگاهی عبادت است که آمیخته از « اطاعت » و « فروتنی » باشد، همچنین فرمانبری از معبود را در پی داشته باشد؛ مانند نگاه به قرآن، پدر و مادر، امام، رهبر و ...
۲. نگاهی را سازنده گویند که بداع‌کننده، ایجادکننده، پدیدآورنده، آفریننده، انتظام‌دهنده و بسامان‌کننده روح، پاکی و صفا در وجود آدمی باشد؛ مانند نگاه به نشانه‌های خلقت الهی در انسان‌ها، حیوانات، طبیعت و ...
۳. نگاهی غفلتی است که از روی بی‌توجهی باشد و سبب تباهی و تلف‌شدن عمر آدمی گردد.
۴. نگاه‌هایی شهوانی است که آرزو، میل، رغبت، اشتیاق، خواهش و شوق نفس در حصول لذت و منفعتی پوچ و دنیایی را در پی داشته باشد.
۵. نگاه‌های حرام آن است که ترک آن بر مکلف لازم و انجامش عذاب دارد؛ به عبارت دیگر نگاه‌هایی که در شرع مقدس ناروا و ممنوع گردیده است؛ مانند هر نوع نگاهی که روح انسان را مشوش نموده و وی را ترغیب به اعمال نامشروع و دور از اخلاق بنماید.
۶. فلسفه حرمت چشم‌چرانی در اسلام به دلیل آن است که لذت طاعت و عبادت را از انسان می‌گیرد و باعث آن می‌شود که آدمی برای رسیدن به مطلوب خود از تمام مرزها و قیود عبور کند.

سوالات درس :

۱. انواع نگاه‌ها را نام ببرید؟
۲. چرا نگاه به قرآن، پدر و مادر، امام، رهبر، کعبه و ... نگاه عبادتی محسوب می‌شوند؟
۳. چه نوع نگاه‌هایی را سازنده می‌گویند؟ وجه نام‌گذاری این نوع نگاه‌ها به سازنده چیست؟
۴. چه نوع نگاه‌هایی مصداق نگاه غفلتی و شهوانی است؟
۵. نگاه‌های حرام در شرع مقدس اسلام را نام برده و فلسفه بازداشته‌شدن مردان و زنان را از این نوع نگاه‌ها بفرمایید؟

چشم چرانی (۳)

آنچه انتظار می‌رود مخاطب از این درس بداند:

۴. عوامل چشم چرانی؛
۵. اثرات و پیامدهای چشم چرانی در زندگی دنیوی (فردی، خانوادگی، اجتماعی) و زندگی اخروی؛
۶. چشم‌پاکی و نتایج و فواید آن.

۱ - ۷. عوامل چشم چرانی:

۱. محیط بی‌بند و بار و دسترسی آسان به این‌گونه محیط‌ها؛
۲. ضعیف شدن ایمان؛
۳. گرایش به لذات دنیایی نامشروع؛
۴. بدحجابی و بی‌حجابی زنان؛^۱
۵. نگاه به زنان نامحرم از روی لذت و شهوت؛^۲
۶. چشم‌دوختن به صحنه‌های تحریک‌کننده و نظر انداختن به آنچه که تهییج را به دنبال دارد؛

۱. اما این نکته دلیل نمی‌شود که مردان نامحرم مجاز باشند به آنها نگاه‌های هوس‌آلود و شهوانی داشته باشند! بلکه هر انسان بالغ و عاقلی خود پاسخ‌گوی اعمال خود می‌باشد؛ زیرا انسان دارای اختیار است و می‌تواند با وجود مهبابودن زمینه‌های گناه خود را کنترل کرده و مرتکب گناه نشود.

۲. اگر نگاه از روی لذت و شهوت در دوران قبل از ازدواج به زنان نامحرم ادامه و استمرار پیدا نماید و توبه از این کار ننماید، قطعاً این انحراف در دوران پس از ازدواج تاثیر منفی در محبت متقابل بین همسران می‌گذارد و حتی ممکن است منجر به اختلاف و جدایی شود.

۷. وجود حس خودنمایی در زنان؛^۱

۸. عامل غفلت و فراموشی.^۲

۸ - ۱. پیامدهای چشم چرانی

۱. اثرات و پیامدهای مغرب چشم چرانی در زندگی دنیوی

(الف) فردی:

۱. چشم چرانی انسان را از مرز و حریم عفت خارج ساخته و سبب آلودگی، لودگی و انحرافات جنسی می‌گردد.
۲. چشم چرانی اخلاق انسان را تباه ساخته و او را در پرتگاه سقوط قرار می‌دهد.
۳. چشم چرانی سبب تسلط شیطان بر دل انسان و افتادن در دام شیطان است.^۳
۴. چشم چرانی، مقدمه هلاکت است و زمینه ابتلای انسان به سایر انحرافات را فراهم می‌کند.^۴
۵. چشم چرانی سبب تحریک شهوت و ایجاد فتنه است.^۵
۶. چشم چرانی سبب کوری چشم می‌شود.^۶
۷. چشم چرانی حسرت و اندوه طولانی را برای شخص چشم چران به ارمغان می‌آورد.^۷
۸. چشم چرانی باعث می‌شود خانواده فرد چشم چران نیز از چشم‌های ناپاک در امان نماند.^۸

۱. مردان به طور طبیعی نسبت به زیبایی و اندام جنس مخالف حساس‌اند و زنان بد یا بی‌حجاب با خودنمایی در عرصه جامعه این گرایش مردان را تحریک می‌نمایند. خداوند متعال در آیات ۳۲ و ۳۳ سوره احزاب نیز به زنان دستور می‌دهد: «در محاورات روزمره حالت عادی داشته و با ناز و کرشمه و طنز صحت نکنید و در کوچه و خیابان با بدن‌های نیمه عریان و لباس‌های بدن نما ظاهر نشوید».

۲. چشم چرانی یکی از مصادیق حب دنیا و عامل مهمی برای بروز غفلت از یاد خدا و خود است. غفلت همان چالش اساسی است که انسان در سر راه کمال و سعادت خود دارد و بیداری اولین نیاز او برای حرکت در این مسیر است. چشم چرانی باعث می‌شود که انسان هرچه بیشتر به خواب رود و از بیداری و یاد خدا دور ماند. حضرت علی علیه السلام درباره مواظبت و حفاظت از چشم‌ها فرمود: «لَيْسَ فِي الْبَدَنِ شَيْءٌ أَقْلُ شُكْرًا مِنَ الْعَيْنِ فَلَا تُعْطَوْهَا سُؤْلَهَا فَتَشْغَلْكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ»؛ چیزی در بدن کم‌سپاس‌تر از چشم نیست، خواست‌اش را ندهید که شما را از یاد خدا باز می‌دارد. (بحارالانوار؛ ج ۱۰۱، ص ۳۵).

۳. توصیه‌ای که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به حضرت علی علیه السلام داشت، این بود: «أَوَّلُ نَظْرَةٍ لَكَ وَ الثَّانِيَةُ عَلَيْكَ وَ لَا لَكَ وَ النَّظْرَةُ الثَّلَاثَةُ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سَهْمِ إِبْلِيسَ...»؛ اولین نگاه از آن توست؛ ولی دومین نگاه به ضرر تو تمام خواهد شد؛ زیرا دومین نگاه به وسیله شیطان هدایت می‌گردد. نگاه سوم یکی از تیرهای زهرآلود شیطان است... (دعائم الاسلام؛ ج ۲، ص ۲۰۲).

۴. رسول خدا صلی الله علیه و آله: «نگاه اول خطا است، نگاه دوم عمد است و نگاه سوم موجب هلاکت است».

۵. امام صادق علیه السلام: «نگاه دوباره به نامحرم، شهوت را در دل غرس می‌کند و این کار برای صاحب آن از حیث فتنه کافی است». (من لایحضره الفقیه؛ ج ۴، ص ۱۸، ح ۴۹۷۰).

۶. یک چهارم مغز اطلاعات بینایی را تحلیل و ذخیره می‌کند؛ بنابراین کسانی که نگاه جنسی به نامحرم دارند متابولیسم قند و چربی خونشان دچار تغییرات گسترده شده و این افزایش قند خون و چربی باعث می‌شود تا از عوارض قند خون که از جمله آن کوری چشم است، در امان نمانند.

۷. امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «چه بسا نگاه‌هایی که غصه‌های طولانی را در پی دارد».

۸. در روایات آمده است: از هر دستی‌گیری با همان دست پس می‌گیری، همان‌طور که فرموده‌اند: آن‌گونه که جزا

۹. چشم چرانی سبب طغیان شهوت جنسی و هوس‌های حیوانی و ایجاد حسرت‌های طولانی خواهد شد. در نتیجه موجب مغلوب شدن عقل و سست شدن اراده و اختیار می‌گردد و انسان را مجبور می‌کند به طرف عملی برود که شرعاً بر او حرام است.^۱
۱۰. چشم چرانی با اصل آرامش در زندگی و داشتن اعتدال و میانه روی تناقض دارد؛ زیرا چشمی که عادت به دیدن مسائل حرام کند، صاحبش را از زندگی عادی جدا می‌سازد.^۲
۱۱. چشم چرانی مقدمه تشدید اختلافات خانوادگی است.
۱۲. چشم چرانی سبب می‌گردد شخص چشم چران محبوب خداوند نگردد و خداوند او را دوست نداشته باشد.^۳
۱۳. چشم چرانی آرامش روانی انسان را از بین می‌برد.^۴
۱۴. چشم چرانی سبب سلب آسایش فکری در انسان می‌شود.^۵
۱۵. چشم چرانی سبب از بین رفتن حرمت انسانی می‌گردد.^۶
۱۶. چشم چرانی مقدمه جمع شدن بسیاری از رذایل اخلاقی در وجود انسان است.^۷
۱۷. چشم چرانی زمینه پیدایش بیماری‌های جنسی و روانی است.^۸

دهی جزا بینی: «کَمَا تُدِينُ تُدَانُ» (فروع کافی؛ ج ۵، ص ۵۵۳)؛ یا امام صادق علیه السلام فرمود: در زمان حضرت موسی علیه السلام مردی با زنی زنا کرد، وقتی به خانه خویش آمد، مردی را با زن خود دید، آن مرد را نزد حضرت موسی آورد و از او شکایت کرد. در آن لحظه جبرئیل بر آن حضرت نازل شد و گفت: هر کس به ناموس دیگران تجاوز کند، به ناموس خودش تجاوز کند. حضرت موسی به آن دو فرمود: با عفت باشید تا ناموس‌تان محفوظ بماند. (فروع کافی؛ ج ۵، ص ۵۵۳)؛ شخصی از امام صادق علیه السلام پرسید: آیا نگاه کردن به پشت سر زن‌هایی که عبور می‌کنند جایز است؟ حضرت پاسخ داد: اگر به ناموس شما این‌گونه نگاه کنند، خوشنود می‌شوید؟! آن‌گاه فرمود: برای مردم همان را بخواهید که برای خود می‌خواهید. (مستدرک الوسائل؛ ج ۲، ص ۵۵۵).

۱. امام صادق علیه السلام فرمود: «چه بسا یک نگاه کوتاه، حسرت بلند و درازی را به ارث بگذارد».
۲. امام علی علیه السلام می‌فرماید: «کسی که نگاهش را کاهش دهد، قلبش آرام می‌گیرد». (غررالحکم و درر الکلم؛ ج ۵، ص ۴۴۹).
۳. «إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ»: خدا تعدی‌کنندگان را دوست نمی‌دارد. (بقره: ۱۹۰)؛ «إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَانًا أَثِيمًا»: خداوند افراد خیانت‌پیشه گنهکار را دوست ندارد. (نساء: ۱۰۷)؛ «إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ»: خداوند خائنان را دوست نمی‌دارد. (انفال: ۵۸)؛ «إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَانٍ كَفُورٍ»: خداوند هیچ خیانتکار ناسپاسی را دوست ندارد. (حج: ۳۸)؛ «إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ»: خدا مفسدان را دوست ندارد. (قصص: ۷۷).
۴. وقتی نگاه حريم میان زن و مرد را می‌شکنند، درجه‌ای از هیجان و التهاب به روی خود باز می‌کند و هر چه نگاه ادامه می‌یابد، عطش‌گرایی سیری‌ناپذیرتر می‌گردد.
۵. امیر مؤمنان علیه السلام می‌فرماید: «مَنْ أَطْلَقَ نَظْرَهُ أَتَعَبَ حَاضِرُهُ مَنْ تَتَابَعَتْ لِحَاطَتُهُ دَامَتْ حَسْرَتُهُ»: هر کس دیده خود را رها سازد، آسایش خود را سلب کرده است. (جامع الاخبار؛ ص ۹۳).
۶. همان‌گونه که حجاب و پوشش، نوعی حريم بین زن و مرد ایجاد می‌کند، پرهیز از هرزگی در نگاه و دوری از چشم چرانی حريمی دیگر در روابط این دو جنس به وجود می‌آورد.
۷. بسیاری از رذایل اخلاقی با نگاه حرام ارتباط مستقیم دارند. برخی از آن رذایل عبارتند از: ۱. حسد؛ ۲. بی‌عفتی (زنا، لواط، مساحقه، استمناء)؛ ۳. آرزوی دراز؛ ۴. قتل؛ ۵. احساس خواری در نفس؛ ۶. بی‌غیرتی و بی‌حمیتگی؛ ۷. طمع؛ ۸. اعتراض به ارادات خداوند و کفران نعمت؛ ۹. نفاق.
۸. یکی دیگر از اثرات مخرب نگاه حرام، ابتلا به بیماری‌های روانی است. به گونه‌ای که نگاه‌کننده به این عمل شنيع معتاد می‌شود. در چنین شرایطی حتماً نگاه‌کننده، اراده خدادادی خود را ضعیف می‌بیند و از اینکه نمی‌تواند بر چشم خویش مسلط شود، بیماری‌هایی مانند افسردگی و... به سراغ او می‌آید. واضح است بیماری‌های روانی اشخاص،

۱۸. چشم‌چرانی باعث می‌شود که شخص چشم‌چران به افراد با عنوان ابزاری برای کام‌روایی توجه نماید و به فرد نه از زاویه یک انسان با کمالات والا و ارزش‌های متعالی، بلکه از زاویه برآوردن نیازهای شهوانی خویش بنگرد.
۱۹. چشم‌چرانی سبب می‌گردد شخص چشم‌چران نزد دیگران اعتبار و آبرو نداشته باشد.

ب) خانوادگی - اجتماعی:

۱. بالارفتن آمار طلاق و تضعیف روابط خانوادگی.^۱
۲. فرار از خانه.^۲
۳. به خطر افتادن سلامت و امنیت اجتماعی.^۳
۴. توسعه فساد و فحشاء در جامعه.^۴
۵. بی‌اهمیتی به جامعه و آینده خود و دیگران.^۵
۶. ایجاد نگرانی و اضطراب و تشویش در سطح جامعه.^۶

۲. اثرات و پیامدهای ویرانگر چشم‌چرانی در زندگی اخروی:

۱. چشم‌چرانی سبب پرکردن چشم‌های آدمی در قیامت از میخ‌های آتشین و آتش می‌شود.^۷

می‌تواند بیماری‌های جسمی را شدت بخشیده و یا اینکه باعث بیماری‌های جسمی شود. به طور مثال کسی که به چشم‌چرانی معتاد شده، به واسطه نگاه، شهوت او دائماً در حال جوشش است و لازم است این شهوت لجام گسیخته را مهار کند، در این حالت انسان چشم‌چران یا به فکر خودارضائی می‌افتد و یا درصدد مهار شهوت به وسیله اعمال منافی عفت از جمله زنا و لواط می‌افتد.

۱. در پی رهاشدن نگاه و به دنبال آن قوه شهویه لجام گسیخته، روابط خانوادگی به شدت تضعیف شده و درپی آن طلاق و خطرات بعد از آن شروع می‌شود.

۲. وقتی که دختران و پسران با نگاه حرام به استقبال روابط نامشروع می‌روند، کم‌کم در ورطه گناه و فساد جنسی قرار می‌گیرند و به همین دلیل بیرون از خانه از امن‌تر از خانه می‌دانند و در چنین شرایطی، تصمیم به فرار از خانه می‌گیرند.

۳. وقتی در بین جامعه‌ای نگاه حرام به صورت یک عادت غلط در می‌آید، همه گرفتار آن می‌شوند. در چنین جامعه‌ای از امنیت خبری نیست و دلیل آن این است که نگاه حرام، اول راه است و بعد فساد و هتک حرمت به وجود می‌آید. در واقع نگاه‌های آلوده، مسموم و شهوت‌انگیز آتش درون را شعله‌ور می‌سازد که فرایند و محصولی جز فحشا، سیاهی دل، مشکلات و نارسایی‌هایی اجتماعی نخواهد داشت. چشم‌چرانی دام شیطان، بذر شهوت و رویشگاه فسق و فجور است که دل را می‌لرزاند، آرامش و ثبات را سلب نموده و باعث هرج و مرج و فتنه و فساد در جامعه می‌شود.

۴. کسانی که چشم‌چرانی می‌کنند، انسان‌هایی هستند که به شهوت‌رانی متمایل هستند و از اینکه فساد و فحشا در جامعه گسترش پیدا کند، خوشحال می‌شوند؛ زیرا راه برای شهوت‌رانی و هوسرانی آنها در جامعه باز می‌شود. به همین دلیل چشم‌چرانی رابطه مستقیم با فساد و فحشا دارد؛ یعنی در صورت افزایش یا کاهش نگاه آلوده در جامعه فساد نیز کم یا زیاد می‌شود.

۵. کسی که به واسطه نگاه حرام، به ورطه شهوات می‌رود، به جایی می‌رسد که هیچ چیز جز شهوت برایش معنا و مفهومی ندارد؛ دیگر برایش مهم نیست که چه می‌شود، نه جامعه برایش مهم است و نه خانواده‌اش؛ شهوات را می‌شناسد و آن چیزهایی را که او را به شهوت می‌رسانند. همانی می‌شود که از چهارپایان پست‌تر است؛ زیرا با وجود فطرت و عقل راهی را رفته که چهارپایان بدون این دو نیز (فطرت و عقل) رفته‌اند.

۶. آنچه از مجموع آیات، روایات و تجربیات کارشناسان به دست می‌آید این است: چشم‌چرانی‌های هوس‌آلود، بد و بی‌حجابی زنان و دختران بی‌بند و بار از جمله عوامل مؤثر در ایجاد اضطراب و نگرانی افراد و خانواده‌ها و هرج و مرج و ناامنی در جامعه به حساب می‌آید.

۷. رسول خدا ﷺ فرمود: «مَنْ مَلَأ عَيْنَيْهِ مِنْ امْرَأَةٍ حَرَامًا حَشَاهُمَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِمَسَامِيرٍ مِنْ نَارٍ وَحَشَاهُمَا

۲. همه چشم‌ها روز قیامت گریانند.^۱

۹ - ۱. نتایج و فواید چشم پاکی

۱. دیدن شگفتی‌ها و ملکوت

رسول خدا ﷺ فرمود: «غُضُّوا أَبْصَارَكُمْ تَرَوْنَ الْعَجَائِبَ»^۲: چشم‌هایتان را [از نامحرم] بپوشانید تا عجایب و شگفتی‌ها را ببینید.

۲. راحتی قلب

امام علی علیه السلام فرمود: «مَنْ غَضَّ طَرْفَهُ أَرَّاحَ قَلْبِهِ»^۳: آن‌که از نامحرم چشم خود را فرو نهد، قلبش را راحت کرده است.

۳. نیک خوئی

امام علی علیه السلام فرمود: «مَنْ غَضَّتْ أَطْرَافَهُ حَسَنَتْ أَوْصَافُهُ»^۴: کسی که نگاه‌هایش کنترل شود، صفاتش نیکو گردد.

۴. پاداش الهی

امام صادق علیه السلام فرمود: «مَنْ نَظَرَ إِلَى امْرَأَةٍ فَرَفَعَ بَصَرَهُ إِلَى السَّمَاءِ أَوْ غَمَضَ بَصَرَهُ لَمْ يَرْتَدَّ إِلَيْهِ بَصَرُهُ حَتَّى يَزُوجَهُ اللَّهُ مِنَ الْخُورِ الْعَيْنِ»^۵: هرکس زنی را ببیند و بلافاصله دیده‌اش را به آسمان بدوزد یا چشم فرو بندد، چشم باز نگرداند مگر اینکه خداوند حوریان بهشتی را به عقد او درآورد.

۵. چشیدن شیرینی ایمان

پیامبر اسلام ﷺ فرمود: «النَّظَرُ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ فَمَنْ تَرَكَهَا خَوْفًا مِنَ اللَّهِ أَعْطَاهُ اللَّهُ إِيْمَانًا يَجِدُ حَلَاوَتَهُ فِي قَلْبِهِ»^۶: نگاه [به نامحرم] تیر زهرآلودی از تیرهای شیطان است و هرکس آن را از ترس خدا ترک کند، خداوند چنان ایمانی به او عطا کند که شیرینی‌اش را در دل خویش احساس کند.

ناراً حَتَّى يَقْضَى بَيْنَ النَّاسِ ثُمَّ يُؤْمَرُ بِهِ إِلَى النَّارِ»: آن‌که چشمانش را از نگاه به زن نامحرم بر کند، روز قیامت خداوند چشمانش را با میخ‌های آتشین و از آتش پر کند، تا وقتی که به حساب مردم رسیدگی کند، سپس امر می‌شود که او را به جهنم ببرند. (نواب الاعمال؛ ص ۳۳۸).

۱. «كُلَّ عَيْنٍ بَاكِيَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» (۱؛ ج ۱۰۱، ص ۳۵).

۲. همان: ص ۴۱.

۳. آمدی؛ شرح غررالحکم؛ ج ۵، ص ۴۴۹.

۴. محمدی ری شهری؛ میزان الحکمه؛ ج ۱۰، ص ۷۰.

۵. مجلسی؛ بحارالانوار؛ ج ۱۰۱، ص ۳۷۰.

۶. همان: ص ۲۸.

۶. بروز صفت شجاعت

رسول خدا ﷺ فرمود: «أَشَجُّ النَّاسِ مَنْ غَلَبَ هَوَاهُ»^۱: شجاع‌ترین مردم کسی است که بر خواهش نفسانی‌اش چیره شود.

۷. مقدمه پاکی و رستگاری

چشم فرو بستن از نامحرم سبب پاکی و رستگاری آدمی می‌شود: «قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ ... وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ»^۲.

۸. داراشدن مقام عصمت

امام صادق علیه السلام فرمود: «إِنَّ الْبَصَرَ لَا يُغَضُّ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ إِلَّا وَ قَدْ سَبَقَ إِلَى قَلْبِهِ مُشَاهَدَةُ الْعَظَمَةِ وَالْجَلَالِ»^۳: دیدگان از نگاه به نامحرم فرو بسته نمی‌شود؛ جز آنکه در قلب او عظمت و جلال الهی مشاهده می‌شود.

۹. چشیدن مزه عبادت

امام صادق علیه السلام فرمود: «الْنَّظَرَةُ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ مَسْمُومٌ مَنْ تَرَكَهَا لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ لَا لِعَيْرِهِ أَعْقَبَهُ اللَّهُ إِيْمَانًا يَجِدُ طَعْمَهُ»^۴: نگاه حرام تیری مسموم از تیرهای شیطان است که هرکسی به دلیل خدا نه غیر خدا از آن چشم ببوشد، خداوند آرامش و ایمانی که طعم آن را بچشد، بلافاصله به او عنایت می‌فرماید. این پاداش از بزرگ‌ترین نعمت‌های خدا در دنیاست که انسان می‌تواند به وسیلهٔ ورع به دست آورد. یا قطب راوندی از پیامبر ﷺ روایت کرده که فرمود: «الْنَّظَرُ إِلَى مَحَاسِنِ النِّسَاءِ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ فَمَنْ تَرَكَهُ أَذَاقَهُ اللَّهُ طَعْمَ عِبَادَةِ تَسْرُهُ»^۵: نگاه کردن به زیبایی‌های زنان تیری از تیرهای ابلیس است، پس هرکس از آن چشم پوشد، خداوند به او شیرینی عبادتی را می‌چشانند که شادمان گردد.

۱۰. کنترل نگاه، دلیل مقاوم‌سازی انسان

خود اینکه به مسلمان می‌گویند: وقتی نگاهت به خانمی افتاد، چشمت را پایین بیاورد؛ «قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ»^۶ این خودش مقاوم‌سازی است.

۱. نهج الفصاحه؛ پاینده؛ ص ۵۸، ح ۲۹۹.

۲. برگرفته از مضمون آیات ۳۱ و ۳۲ سوره نور.

۳. علامه مصطفوی؛ مصباح الشریعة؛ ص ۹.

۴. شیخ صدوق؛ من لا یحضره الفقیه؛ ج ۴، ص ۱۸.

۵. میرزا حسین نوری؛ مستدرک الوسائل؛ ج ۱۴، ص ۲۷۰.

۶. نور؛ ص ۳۰.

پیام‌های درس:

۱. از جمله عوامل مهم چشم‌چرانی در جوانان و نوجوانان را می‌توان ضعف ایمان، قرارگرفتن در محیط‌های بی‌بند و بار و گرایش به لذات دنیایی نامشروع بر شمرد.
۲. چشم‌چرانی فرد را از مرز و حریم عفت خارج ساخته، اخلاق انسان را تباه ساخته و حسرت و اندوهی طولانی را برای وی به ارمغان می‌آورد.
۳. چشم‌چرانی باعث می‌شود خانواده خود فرد چشم‌چران نیز از چشم‌های ناپاک در امان نماند.
۴. چشم‌چرانی مقدمه به خطر افتادن سلامت و امنیت اجتماعی، توسعه فساد و فحشا در جامعه، بالا رفتن آمار طلاق و تضعیف روابط خانوادگی می‌باشد.
۵. چشم‌پاکی، نیک‌خویی، چشیدن شیرینی ایمان و مقدمه پاکی و رستگاری را در فرد به وجود می‌آورد.

سوالات درس:

۱. عوامل چشم‌چرانی که در آیات و روایات به آنها اشاره شده است را نام ببرید؟
۲. چشم‌چرانی در زندگی دنیوی (فردی، خانوادگی، اجتماعی) چه اثرات و پیامدهای ویرانگری در پی دارد؟
۳. چشم‌چرانی در زندگی اخروی چه اثرات و پیامدهای ویرانگری در پی دارد؟
۴. چشم‌پاکی چه نتایج و فوایدی دارد؟

چشم چرانی (۴)

آنچه انتظار می‌رود مخاطب از این درس بداند:

۷. راه‌های درمان چشم چرانی؛
۸. استفتائات شرعی چشم چرانی؛
۹. داستان‌های چشم چرانی؛
۱۰. منابع مطالعاتی درباره چشم چرانی.

۱-۱۰. راه‌های درمان چشم چرانی:

۱. درخواست خالصانه از خداوند.^۱
 ۲. تقویت روح تقوا در خود.^۲
 ۳. حفظ نگاه.
 ۴. ارتباط بیشتر با اشخاص متدین و باایمان.
 ۵. داشتن برنامه مستمر برای:
- الف) آگاهی پیدانمودن نسبت به معارف عالی اسلام.
- ب) شنیدن کلام دانشمندان دینی درباره پیامدهای چشم چرانی و چشم‌پاکی.
۶. یادآوری و توجه به چند نکته:

۱. هر روز صبح بعد از نماز با خدای خود شرط کنید که هرگز نگاه عمدی به نامحرم نکنید و از او در این مسیر استعانت جویید. خداوند می‌فرماید: «بر کسانی که گفتند: پروردگار ما خدا است و [در راه او] استقامت و پایداری ورزیدند، فرشتگان نازل می‌شوند که مترسید و غمگین مباشید». (فصلت: ۳۰).

۲. به این صورت که در طول روز کاملاً مراقب خود باشید و هرگاه نفس وی را وسوسه کرد، بلافاصله با آن برخورد و جلوی تخلفش را بگیرید و شب بعد از نماز چند دقیقه رفتارهای روزانه خود را محاسبه کند و در جدولی موارد تخلف یا اطاعت خود را یادداشت نماید.

- الف) انسان‌های مؤمنی در جامعه ما زندگی می‌کنند و هم‌رنگ جماعت نمی‌شوند و در مسیر صحیح و اسلامی قدم برمی‌دارند.
- ب) گناه و معصیت، ارزش و عزت والای انسانی را نابود می‌کند.
- ج) دیدن صحنه‌های مختلف گناه عواقب سوء و ناگواری مانند: بدبینی، اعتمادداشتن، کشیده شدن به انحرافات بعدی و ... را به وجود می‌آورد.
- د) چشم‌چرانی و دیدن صحنه‌های گناه از نظر اسلام حرام است.
۷. پرکردن وقت‌هایی که احتمال دیدن صحنه‌های گناه می‌رود با برنامه‌های مورد علاقه.
۸. ازدواج راه علاج خوبی است؛ اما به تنهایی کافی نیست.^۱
۹. عفت نفس برای کسانی که نمی‌توانند ازدواج کنند.
۱۰. اجتناب از:

الف) سی‌دی‌های مبتذل.

ب) دیدن شبکه‌های فاسد ماهواره‌ای.

ج) ورود به سایت‌های غیراخلاقی اینترنت.

د) به کاربردن لطیفه‌های ضد اخلاقی که بین مردم رواج دارد.

۱۱. خواندن نماز اول وقت و سعی در قرائت قرآن و همین‌طور توسل جدی به ائمه

اطهار عليهم السلام.

۱۲. گرفتن روزه.^۲

۱۳. یاد قیامت.^۳

۱۴. توجه به شگفتی‌های خارق‌العاده نعمت چشم؛ مانند اینکه:

- چشم‌ها بعد از مغز، پیچیده‌ترین عضو بدن هستند.

- چشم‌ها بیش از ۲ میلیون بخش فعال دارند.

- چشم انسان قادر به تشخیص ۱۰ میلیون رنگ می‌باشد.

- چشم‌ها در هر ساعت ۳۶۰۰۰ بایت (bits): واحد اندازه‌گیری اطلاعات) اطلاعات

را تهیه می‌کنند.

۱. قال رسول الله ﷺ: «بَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصْرِ وَ أَحْصَنُ لِلْفَرْجِ وَ مَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَلْيَصُمْ فَإِنَّ الصَّوْمَ لَهُ وَجَاءٌ» (مکارم الاخلاق؛ ص ۱۹۷).

۲. نمازهای خود را کاملاً با توجه، حضور قلب و دقت کامل بخوانید؛ زیرا نماز بزرگ‌ترین عامل بازدارنده از کژی‌ها است و میزان قبولی نماز، متناسب با قوت بازدارندگی آن از فحشاست؛ بنابراین هر قدر نماز بهتر باشد، دیگر اعمال نیز بهتر خواهند بود و هر اندازه نماز از حقیقت اصلی‌اش دور گردد، دیگر کنش‌ها نیز به ناهنجاری خواهند گرایید. حضرت علی رضی الله عنه فرمود: «إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ امْرَأَةً تَعْبَهُ فَلْيَاتِ أَهْلَهُ فَإِنَّ عِنْدَ أَهْلِهِ مِثْلَ مَا رَأَى فَلَا يَجْعَلَنَّ لِلشَّيْطَانِ عَلَى قَلْبِهِ سَبِيلاً لِيَصْرِفَ بَصَرَهُ عَنْهَا فَإِذَا لَمْ يَكُنْ لَهُ زَوْجَةٌ فَلْيَصِلْ رِجْلَيْهِ وَ يَحْمَدُ اللَّهَ كَثِيراً وَ لِيَصِلْ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ يَسْأَلُ اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنَّهُ يَنْتِجُ لَهُ مِنْ رَأْفَتِهِ مَا يُغْنِيهِ» (خصال صدوق؛ ج ۲، ص ۶۳۶).

۳. قال رسول الله ﷺ: «الصَّوْمُ يُمِيتُ مَرَادَ النَّفْسِ وَ شَهْوَةَ الطَّبَعِ الْحَيَوَانِيِّ» (مصباح الشريعة؛ ص ۱۳۵).

۴. قال أمير المؤمنين رضی الله عنه: «بَقِيَ رَجَالٌ غَضَّ أَبْصَارَهُمْ ذِكْرَ الْمَرْجِعِ» (نهج البلاغه؛ خطبه ۳۲).

- چشم‌ها در شرایط مناسب و صحیح می‌توانند روشنایی یک منبع نور را در فاصله ۲۲/۵ کیلومتری تشخیص دهند.
- چشم‌ها مهم‌ترین وسیله ارتباط انسان با جهان خارج است.
- نزدیک به ۸۵ درصد کل معلومات به وسیله چشم‌ها به دست می‌آید.
- چشم‌ها از ۶۵ درصد مسیرهای منتهی به مغز استفاده می‌کنند.
- چشم‌ها می‌توانند فوراً صدها ماهیچه و اندام را در بدن فعال کنند.
- در طی یک عمر طبیعی، چشم‌ها می‌توانند مانند یک دوربین، ۲۴ میلیون عکس از دنیای اطراف مان بگیرند.
- ماهیچه‌هایی که از داخل چشم‌ها را حرکت می‌دهند، قوی‌ترین عضلات برای این کار هستند. این عضلات ۱۰۰ برابر قوی‌تر از مقدار مورد نیاز هستند.
- کره چشم افراد بزرگسال حدود ۲/۵ سانتیمتر قطر دارد. از کل سطح کره چشم، فقط یک ششم آن؛ یعنی قسمت جلویی آن در معرض دید قرار دارد.
- چشم‌ها تنها قسمتی از بدن هستند که می‌توانند در هر زمانی صددرصد فعال باشند، شب یا روز و بدون هیچ استراحتی.
- پلک‌های چشم و ماهیچه‌های خارجی چشم نیاز به استراحت دارند، حالت لیزبودن و نرمی سطح چشم بایستی از نو تجدید شود؛ ولی خود چشم‌ها هرگز نیاز به استراحت ندارند.
- بینایی چشم با ارزش‌ترین و زیباترین حس از حواس پنج‌گانه است.
- چشم از اصلی‌ترین شاهراه‌های ورودی به پایتخت وجودمان؛ یعنی قلب و روحمان می‌باشد. چه خوب گفته‌اند: شنیدن کی بود مانند دیدن!

۱-۱۱. استفتائات نگاه:

۱. حکم نگاه به بدن زن نامحرم (به جز دست و صورت) بدون قصد لذت چیست؟
همه مراجع: حرام است، هر چند بدون قصد لذت باشد.
 ۲. نگاه کردن به موهای زنان بد حجاب - که هیچ‌گونه لهر و نهی در آنان تأثیر ندارد - چگونه است؟
آیات عظام سیستانی، تبریزی، مکارم و وحید: اگر بدون قصد لذت و ترس افتادن به حرام باشد، اشکال ندارد. آیات عظام امام خمینی، صافی، خامنه‌ای، فاضل و نوری: بنابر احتیاط واجب، بدون قصد لذت و ترس افتادن به حرام نیز جایز نیست.
۱. بخشی از شگفتی‌های بیان شده برگرفته از دانشنامه آزاد ویکی‌پدیا ذیل مبحث چشم انسان است.

۳. نگاه مرد به عکس و فیلم بی حجاب زن ناشناس، چه حکمی دارد؟
همه مراجع: اگر بدون قصد لذت و ترس افتادن به گناه باشد و مفسده‌ای در بین نباشد، اشکال ندارد.
۴. حکم مشاهده فیلم زنان فامیل که از دنیا رفته‌اند، چیست؟
همه مراجع: حکم نگاه به عکس و فیلم دوران حیات آنان را دارد و هیچ تفاوتی نمی‌کند.
۵. آیا نگاه به فیلم با نگاه به عکس زن نامحرم بی حجاب، تفاوت دارد؟
همه مراجع (غیر از آیت‌الله تبریزی و آیت‌الله خامنه‌ای): بین فیلم و عکس تفاوتی در حکم نیست و فیلم همان عکس متحرک است. آیت‌الله تبریزی: بین فیلمی که به طور غیرمستقیم و غیر زنده پخش می‌شود و عکس تفاوتی در حکم نیست؛ ولی نگاه به فیلم زنده، حکم نگاه به شخص را دارد و با عکس فرق می‌کند. آیت‌الله خامنه‌ای: بین فیلمی که به طور غیرمستقیم و غیرزنده پخش می‌شود و عکس تفاوتی در حکم نیست؛ ولی نگاه به فیلم زنده بنا بر احتیاط واجب حکم نگاه به شخص را دارد و با عکس فرق می‌کند.
۶. با توجه به اینکه کلاس‌های دانشجویان دختر و پسر با هم برگزار می‌شود، ناخودآگاه چشم انسان به دختران نامحرم می‌افتد؛ حکم آن چیست؟
همه مراجع: اگر ناخود آگاه و بدون قصد لذت باشد، اشکال ندارد.
۷. آیا نگاه به موه‌های زن نامحرم، از داخل آینه جایز است؟
همه مراجع: خیر، جایز نیست.
تبصره. حکم نگاه از آینه، شیشه، آب صاف و مانند آن با عکس و فیلم زن تفاوت دارد. نگاه از داخل آینه به زن نامحرم جایز نیست؛ ولی نگاه به عکس و فیلم او - اگر ناآشنا باشد - بدون قصد لذت جایز است.
۸. نگاه کردن به عکس بدون حجاب دختر بچه‌های همیز چگونه است؟
همه مراجع: اگر با قصد لذت نباشد و باعث مفسده نشود، اشکال ندارد.
۹. آیا در مشاهده فیلم‌های شهوت‌انگیز، بین فرد متأهل و مجرد تفاوتی دارد؟
همه مراجع: نگاه به فیلم‌های محرک و شهوت‌انگیز جایز نیست و بین مجرد و متأهل تفاوتی ندارد.
۱۰. نگاه به زنان نامحرم - به ویژه فامیل و آشنا - بدون قصد لذت و تنها از روی علاقه و محبت (مثلاً به چشم خواهری)، چه حکمی دارد؟

همه مراجع (غیر از آیت‌الله صافی): اگر بدون قصد لذت و ترس افتادن به حرام باشد، نگاه به صورت و دست آنان تا میچ جایز است؛ ولی نگاه به جاهای دیگر (هر چند بدون قصد لذت) حرام است. آیت‌الله صافی: نگاه به بدن آنان (هر چند بدون قصد لذت) حرام است و بنابر احتیاط واجب، به صورت و دست آنان تا میچ نیز بدون قصد لذت نگاه نشود.

۱۱. اگر انسان همان‌طور که از دیدن باغ و گلستان لذت می‌برد، از نگاه کردن به چهره زن لذت ببرد؛ آیا این کار حرام است و مصادق قصد لذت به حساب می‌آید؟

همه مراجع: این‌گونه نگاه‌ها، چون جنبه لذت جنسی دارد، جایز نیست.

۱۲. آیا مرد می‌تواند برای آگاهی از خصوصیات جسمی و زیبایی دختری که می‌خواهد با او ازدواج کند، عکس یا فیلم او را مشاهده کند؟ در صورتی که دختر فامیل و آشنا باشد، چه حکمی دارد؟
همه مراجع: اگر بدون قصد لذت باشد، اشکال ندارد هر چند آن دختر از فامیل و آشنایان باشد.

۱۳. شخصی قصد ازدواج دارد، آیا می‌تواند بدون قصد لذت به چهره و موی خانم‌ها (مثلاً در خیابان) نگاه کند، تا یکی را بپسندد و بعد از او خواستگاری کند؟
همه مراجع: این نوع نگاه‌ها جایز نیست.

۱۴. در چه صورت می‌توانم به چهره، گردن و موهای دختری که قصد ازدواج با او را دارم، نگاه کنم؟
همه مراجع (غیر از آیت‌الله صافی): نگاه به دختر مورد نظر با شرایط ذیل جایز است:
۱. به قصد لذت و ریبه نباشد [هر چند بداند با نگاه لذت قهری پیدا می‌شود]؛ ۲. برای آگاهی از وضع جسمانی دختر باشد (پس اگر از حال او آگاه است، نگاه او جایز نیست)؛
۳. مانعی از ازدواج در میان نباشد (برای مثال دختر شوهر نداشته باشد)؛ ۴. احتمال بدهد دختر او را رد نمی‌کند.
آیت‌الله صافی: با رعایت شرایط یاد شده، بنابر احتیاط واجب تنها به صورت و دست‌ها تا میچ اکتفا کند.

۱۵. آیا نگاه به برجستگی‌های بدن زن نامحرم (مانند سینه و پشت)، از روی لباس و هانتو جایز است؟
همه مراجع: اگر با قصد لذت باشد و یا بترسد که به گناه بیفتد، نگاه به این مواضع جایز نیست.

۱۶. حکم نگاه کردن زن به بازو و آرنج مرد نامحرم چیست؟

آیات عظام امام، خامنه‌ای و صافی: جایز نیست. آیت‌الله بهجت: بنابر احتیاط واجب

جایز نیست. آیات عظام تبریزی، سیستانی، فاضل، مکارم، نوری و وحید: اگر بدون قصد لذت و ترس افتادن به گناه باشد، اشکال ندارد.

۱۷. حضور بانوان در هیادین ورزشی مردان (مانند فوتبال و کشتی) وقتی که با شورت و زیر پوش بازی می کنند، چه حکمی دارد؟

همه مراجع (به جز آیات عظام بهجت، تبریزی و سیستانی): نگاه زن به بدن نامحرم جایز نیست، هر چند بدون قصد لذت باشد. آیات عظام تبریزی و سیستانی: با توجه به اینکه حضور زنان در این گونه ورزشگاه ها باعث مفسده است، جایز نیست. آیت الله بهجت: نگاه به آنها بنا بر احتیاط واجب جایز نیست و اگر باعث مفسده شود، حضور آنان حرام است.

۱۸. آیا نگاه کردن به مو و بدن دختر نابالغ جایز است؟

آیات عظام امام و سیستانی: اگر بدون قصد لذت و ترس افتادن به حرام باشد، اشکال ندارد؛ ولی بنا بر احتیاط (مستحب) به جاهایی (مانند ران، شکم و سینه) که معمولاً آنها را می پوشانند، نگاه نکند. آیت الله بهجت: اگر دختری است که خوب و بد را می فهمد، بنا بر احتیاط واجب نگاه به او - خواه با قصد لذت یا بدون آن - جایز نیست. آیات عظام فاضل، مکارم و نوری: اگر بدون قصد لذت و ترس افتادن به حرام باشد، اشکال ندارد؛ ولی بنا بر احتیاط واجب به جاهایی (مانند ران، شکم و سینه) که معمولاً آنها را می پوشانند، نگاه نکند. آیات عظام تبریزی، صافی و وحید: اگر دختری است که خوب و بد را می فهمد (و به حدی رسیده که مورد نظر شهوانی است) در این صورت نگاه به او - هر چند بدون قصد لذت - جایز نیست.

۱۹. دیدن عکس دوران کودکی زن نامحرم، در صورتی که پوشش کافی نداشته باشند، چه حکمی دارد؟
همه مراجع (غیر از آیت الله سیستانی): اگر نگاه به آن باعث هتک وی و تحریک شهوت نشود، اشکال ندارد. آیت الله سیستانی: اگر عکس یاد شده، حکایت از وضع کنونی زن کند و او را نیز بشناسد، بنا بر احتیاط واجب جایز نیست.

۲۰. نگاه به فیلم های هتذل - که بیشتر زنان غیرمسلمان در آن بازی می کنند - در صورتی که موجب تحریک انسان نشود، چه حکمی دارد؟

همه مراجع (غیر از آیات عظام تبریزی و سیستانی): با توجه به اینکه دیدن این گونه فیلم ها، شهوت برانگیز و مقدمه ارتکاب گناه است، نگاه به آنها حرام است. آیت الله تبریزی:

نگاه به فیلم‌هایی که موجب تحریک شهوت بر حرام یا ترویج فساد در جامعه باشد، جایز نیست. آیت‌الله سیستانی: اگر بدون قصد لذت و ترس افتادن به گناه نیز باشد، بنابر احتیاط واجب نگاه به زنان جایز نیست.

۲۱. در حین کار با شبکه اینترنت گاهی در کنار برخی از مقالات، عکس‌های مبتذل دیده می‌شود که ناگزیر از دیدن آنها هستیم؛ راهنمایی شما چیست؟

آیات عظام امام، تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، فاضل و وحید: اگر به طور اتفاقی چشمتان به آن بیفتد، اشکال ندارد؛ ولی نگاه به آن با قصد لذت حرام است و بنابر احتیاط واجب، بدون قصد لذت و ترس افتادن به گناه، جایز نیست. آیات عظام بهجت، صافی، مکارم و نوری: اگر به طور اتفاقی چشمتان به آن بیفتد، اشکال ندارد؛ ولی نگاه عمدی به آن (هر چند بدون قصد لذت)، جایز نیست.

۲۲. حکم تماشای کشتی‌گیران و سایر ورزشکاران با بدن نیمه برهنه، از تلویزیون برای بانوان چگونه است؟

آیات عظام امام، فاضل، سیستانی، نوری و وحید: اگر بدون قصد لذت و ترس افتادن به حرام باشد و باعث مفسده هم نشود، اشکال ندارد. آیات عظام بهجت، صافی و مکارم: با توجه به اینکه نگاه به این نوع برنامه‌ها باعث فساد و تهییج شهوت می‌شود، جایز نیست. آیت‌الله تبریزی: اگر به طور غیر زنده پخش شود و قصد لذت و ترس افتادن به حرام نباشد، اشکال ندارد؛ اما اگر به طور زنده پخش شود، در هر حال جایز نیست. آیت‌الله خامنه‌ای: اگر به طور غیر زنده پخش شود و قصد لذت و ترس افتادن به حرام نباشد، اشکال ندارد. و اگر به طور زنده پخش شود، در هر حال بنابر احتیاط واجب جایز نیست. تبصره: فرض مسئله، جایی است که مردان ورزشکار و کشتی‌گیر ناشناس باشند (یعنی او را از غیر طریق فیلم به طور شخصی نشناسد) و گرنه به فتوای همه مراجع تقلید، تماشای آن حرام است.

۲۳. ظهور فیلم‌های عکاسی و میکس به وسیله هرد، چه حکمی دارد؟

همه مراجع: اگر زن را نشناسد و باعث مفسده نشود، اشکال ندارد. در حالی که می‌دانیم مردان فامیل و آشنا، فیلم ما را مشاهده می‌کنند.

۲۴. آیا بر ما (زنان) جایز است بدون حجاب در مقابل فیلم بردار ظاهر شویم؟

همه مراجع: خیر، باید حجاب خود را رعایت کنید.

۲۵. حکم نگاه به صورت استاد زن، در هنگام تدریس چیست؟

همه مراجع (به جز آیت‌الله صافی): اگر بدون قصد لذت و ترس افتادن به حرام باشد، اشکال ندارد. آیت‌الله صافی: بنابر احتیاط واجب بدون قصد لذت نیز جایز نیست؛ ولی اگر نگاه اتفاقی باشد، اشکال ندارد.^۱

۱۲- ۱. داستان‌های چشم‌چرانی

۱. اجازه گرفتن برای چشم‌چرانی

جوان خیلی آرام و متین به مرد نزدیک شد و با لحنی مؤدبانه گفت: ببخشید آقا! من می‌تونم یه کم به خانوم شما نگاه کنم و لذت ببرم؟ مرد که اصلاً توقع چنین حرفی را نداشت و حسابی جا خورده بود، مثل آتشفشان از جا در رفت و میان بازار و جمعیت، یقه جوان را گرفت و عصبانی، طوری که رگ گردنش بیرون زده بود، او را به دیوار کوفت و فریاد زد: مرتیکه عوضی، مگه خودت ناموس نداری، ... می‌خوری تو و هفت جد آبادت، خجالت نمی‌کشی؟

جوان اما خیلی آرام، بدون اینکه از رفتار و فحش‌های مرد عصبی شود و واکنشی نشان دهد، همان‌طور مؤدبانه و متین ادامه داد: خیلی عذر می‌خوام، فکر نمی‌کردم این همه عصبی و غیرتی بشین، دیدم همه بازار دارن بدون اجازه نگاه می‌کنن و لذت می‌برن، من گفتم که حداقل از شما اجازه بگیرم که نامردی نکرده باشم. حالا هم یقمو ول کن. از خیرش گذشتیم.

مرد خشکش زد ... همان‌طور که یقه جوان را گرفته بود، آب دهانش را قورت داد و زیر چشمی زنش را برانداز کرد ...^۲

۲. عصمت در نگاه

آقا سید هاشم حدّاد می‌فرمودند: من در تمام مدّت سلوک در خدمت مرحوم آقا (قاضی) نامحرم نمی‌دیدم، چشمم به زن نامحرم نمی‌افتاد. یک روز مادرم به من گفت: عیال تو از خواهرش خیلی زیباتر است. من گفتم: من خواهرش را تا به حال ندیده‌ام! گفت: چطور ندیده‌ای در حالی که بیشتر از دو سال است که در اطاق ما می‌آید و می‌رود و غالباً بر سر یک سفره غذا می‌خوریم؟! - به رسم اعراب که زنانشان حجاب درستی ندارند و در منزل غالباً همه با هم محشورند؛ در عین عصمت تامّ و عقّت کامل. من گفتم: والله! که یک بار هم چشم من به او نیفتاده است.

۱. کلبه استفتانات برگرفته از نرم‌افزار پرسمان قسمت سؤالات نظر و نگاه و همچنین کتاب رساله دانشجویی قسمت احکام نگاه می‌باشد.

۲. برگرفته از کتاب نابودی عفاف، ارمغان فمینیسم؛ وندی شلیت؛ چاپ آمریکا.

۳. برخورد با چشم چرانی فضل بن العباس

سکین بن عبدالعزیز گوید: از پدرم و از ابن عباس شنیدم که می‌گفت: در روز عرفه به موقع خروج از صحرائی عرفات شخصی در پشت سر پیامبر ﷺ سوار شده بود در حالی که به چشم چرانی پرداخته بود، چند بار پیامبر ﷺ صورت او را برمی‌گرداند تا به زنان نامحرم نگاه نکند؛ اما او همچنان به زنان نگاه می‌کرد. اینجا بود که پیامبر ﷺ به او رو کرده و فرمود: فرزند برادرم این روز روزی است که اگر کسی مالک گوش و چشم و زبانش باشد، خداوند او را خواهد آمرزید!

همچنین امام صادق علیه السلام از امام باقر علیه السلام نقل فرموده که رسول خدا صلی الله علیه و آله به هنگام رفتن به سوی عرفات اسامه را سوار کرده بود و همین که از عرفات افاضه کرد، فضل بن عباس را که جوانی خوش‌سیمما بود در پشت سر خود سوار کرد. در آن هنگام مرد عربی که همراه خواهرش بود و او نیز زیاروی بود، با پیامبر صلی الله علیه و آله روبرو گردیده و از پیامبر صلی الله علیه و آله سؤالاتی کرد و فضل بن عباس به خواهر او چشم دوخته بود. پیامبر صلی الله علیه و آله چون چنین دید دست خود را روی چشم فضل گذارده بود تا چشمش را از نگاه به نامحرم بپوشاند؛ اما او از سوی دیگر به آن زن نگاه می‌کرد. تا اینکه آن مرد عرب پاسخ سؤالات خود را از پیامبر صلی الله علیه و آله دریافت کرد و به راه خود ادامه داد. پیامبر صلی الله علیه و آله نگاهی به فضل کرد و در حالی که شانه‌اش را گرفته بود فرمود: آیا نمی‌دانی که این روزها از ایام المعدودات و ایام‌المعلومات است که هرکس در مثل چنین روزهایی چشم و زبان و دستش را نگه دارد، خداوند برای او مثل ثواب حج آینده می‌نویسد.^۲

۴. چشم چرانی به بهانه درخت خرما

سمره بن جندب یک اصله درخت خرما در باغ یکی از انصار داشت. خانه مسکونی مرد انصاری که زن و بچه‌اش در آنجا به سر می‌بردند، هماندم در باغ بود. سمره گاهی می‌آمد و از نخل خود خبر می‌گرفت یا از آن خرما می‌چید. البته طبق قانون اسلام حق داشت که در آن خانه رفت و آمد نماید و به درخت خود رسیدگی کند. سمره هر وقت می‌خواست از درخت خود خبر بگیرد، بی توجه و سرزده داخل خانه می‌شد و ضمناً چشم چرانی می‌کرد. صاحبخانه از او خواهش کرد هر وقت می‌خواهد داخل شود، سرزده وارد نشود. او قبول نکرد. ناچار صاحبخانه به رسول اکرم شکایت کرد و گفت: این مرد سرزده داخل خانه من می‌شود، شما به او بگویید بدون اطلاع و سرزده وارد نشود تا خانواده من قبلاً

۱. مسند احمد؛ ج ۱، ص ۳۲۹.

۲. کلینی؛ بحار الانوار؛ ج ۹۹، ص ۳۵۱.

مطلع باشند و خود را از چشم‌چرانی او حفظ کنند. رسول اکرم ﷺ سمره را خواست و به او فرمود: فلانی از تو شکایت دارد، می‌گوید تو بدون اطلاع وارد خانه او می‌شوی و قهرا خانواده او را در حالی می‌بینی که او دوست ندارد. بعد از این اجازه بگیر و بدون اطلاع و اجازه داخل نشو، سمره تمکین نکرد. فرمود: پس درخت را بفروش، سمره حاضر نشد. رسول اکرم ﷺ قیمت را بالا برد، باز هم حاضر نشد. باز هم حاضر نشد. فرمود: اگر این کار را بکنی، در بهشت برای تو درختی خواهد بود، باز هم تسلیم نشد. پاهای او را به یک کفش کرده بود که نه از درخت خودم صرف‌نظر می‌کنم و نه حاضرم هنگام ورود به باغ از صاحب باغ اجازه بگیرم. در این وقت رسول اکرم ﷺ فرمود: تو مردی زیان‌رسان و سخت‌گیری و در دین اسلام زیان‌رساندن و تنگ‌گرفتن وجود ندارد. بعد رو کرد به مرد انصاری و فرمود: برو درخت خرما را از زمین درآور و بینداز جلوی سمره. رفتند و این کار را کردند. آن‌گاه رسول اکرم ﷺ به سمره فرمود: حالا برو درختت را هر جا دلت می‌خواهد، بکار!

۵. مؤذن و گناه چشم‌چرانی

مؤذنی پس از اینکه چهل سال برای مسلمانان اذان گفت، روزی برای گفتن اذان بالای مناره رفت و پس از اتمام اذان نگاهی به خانه‌های اطراف مسجد انداخت. چشمش به دختری که در یکی از خانه‌های اطراف مشغول شستن سر و صورت خود بود افتاد. با ادامه نگاه‌های شهوت‌زای خود به تدریج به دختر دل‌بست و هم‌چنان تا وقتی دختر در حیات خانه بود، با نگاه او را تعقیب کرد و چون دختر به اطاق رفت او نیز از مأذنه پایین آمد و به جای اینکه مانند همیشه برای نماز به مسجد برود، چنان اسیر شهوت خود شده بود که به در خانه آن دختر آمد و در زد.

پدر دختر به در خانه آمد و چشمش به مؤذن مسجد افتاد، با کمال تعجب پرسید: چکار دارید؟ مؤذن گفت: به خواستگاری دختر شما آمده‌ام. صاحب‌خانه که از این پیشنهاد غرق در حیرت گشته بود، فکری کرد و گفت: ما مسلمان نیستیم و مذهب ما زرتشتی است و بنابر آیین خود نمی‌توانیم به مسلمان دختر بدهیم و هر که بخواهد با ما وصلت کند، باید به دین ما درآید. مؤذن گفت: حاضرم به دین شما درآیم. پدر دختر نیز که به دنبال همین فرصت می‌گشت تا بدین وسیله یک نفر را از دین اسلام خارج کرده و به دین خود درآورد؛ گفت: ما حاضریم در این صورت دختر به شما بدهیم. پس از مذاکره و قرارداد، زمانی برای انجام این کار تعیین کردند و مؤذن به خانه برگشت و در وقت ۱. برگرفته از کتاب داستان راستان؛ استاد مطهری.

موعود به منزل آنها رفت و مراسم ورود این آقای مؤذن مسلمان به دین جدید انجام شد و سپس مراسم مقدماتی ازدواج نیز صورت گرفت. حجله عروسی را در طبقه فوقانی ترتیب دادند و آقای داماد سر از پا نشناخته به طرف پله‌ها راه افتاد و با عجله بالا می‌رفت. همین که به پله آخر رسید، پایش لغزید و از همان‌جا به درون حیات پرت شد و در دم جان سپرد و به کام دل نرسیده، به حال کفر از این جهان چشم بریست. ^۱ «اللَّهُمَّ اجْعَلْ عَوَاقِبَ أُمُورِنَا خَيْرًا»

۶. چشم‌پاکی موسی دال بر امانت وی

از امام موسی بن جعفر علیه السلام درباره این آیه: «قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ» سؤال شد. سخن دختر شعیب که گفت: «ای پدر! موسی را اجیر کن که بهترین اجیر، انسان قدرتمند و امینی است»؛^۲ حضرت فرمود: «حضرت شعیب به دخترش گفت: دخترم! قدرت موسی را از بلندکردن سنگ بزرگ دریافتی؛ اما امانت وی را چگونه شناختی؟ دختر جواب داد: هنگامی که به طرف خانه می‌آمدم، در آغاز من جلوی او راه می‌رفتم؛ ولی او از من خواست که پشت سرش راه بروم و گفت: هر گاه من راه را اشتباه رفتم، به من تذکر بده؛ زیرا مردمی هستیم که به پشت زنان نگاه نمی‌کنیم».^۳

۷. چشم‌چرانی سبب شأن نزول آیه

از امام باقر علیه السلام روایت شده: روزی در هوای گرم مدینه زن جوان زیبایی در حالی که طبق معمول روسری خود را به پشت گردن انداخته و دور گردن و بناگوشش پیدا بود، از کوچه عبور می‌کرد. مردی از اصحاب رسول خدا صلی الله علیه و آله از طرف مقابل می‌آمد، آن منظره زیبا سخت نظر او را جلب کرد و چنان غرق تماشای آن زن زیبا شد که از خودش و اطرافش غافل گشت و جلوی خودش را نگاه نمی‌کرد. آن زن وارد کوچه‌ای شد و جوان با چشم خود او را دنبال می‌کرد، همان‌طور که می‌رفت ناگهان استخوان یا شیشه‌ای که از دیوار بیرون آمده بود، به صورتش اصابت کرد و صورتش را مجروح ساخت. وقتی به خود آمد که خون از سر و صورتش جاری شده بود. با همین حال به حضور پیامبر رفت و ماجرا را به عرض رساند. اینجا بود که آیه دستور به عفاف چشم و رعایت حجاب نازل شد.^۴

۱. برگرفته از کتاب کبیرگناه؛ ج ۲، ص ۲۲۵.

۲. قصص: ۲۶.

۳. حر عاملی؛ وسائل الشیعه؛ ج ۱۴، ص ۱۴۵.

۴. نور: ۳۱: «وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ بَعْضُنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَ يَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلَا يَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ...». (فیض کاشانی؛ تفسیر صافی؛ ج ۵، ص ۲۳۰)؛ (مرتضی مطهری؛

۸. چشم‌چرانی در خواب

یکی از ارادتمندان شیخ^۱ می‌گوید: شبی خوابی مهیج و شهوانی دیدم که در روز هم ذهنم را به خود مشغول کرده بود. صبح خدمت شیخ رسیدم تا مرا دید، سرش را پایین انداخت و این شعر را زمزمه کرد:

گرت هوست که از دوست نگسلی پیوند
نگاهدار سر رشته تا نگه دارد
دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای
فرشته‌ات به دو دست دعا نگه دارد

فهمیدم خبری هست و ایشان بی دلیل این شعر را نمی‌خواند، مدتی نشستم، شیخ سرش پایین بود و به کار خیاطی مشغول. آن‌گاه عرض کردم: مطلبی هست؟ فرمود: «چکار کرده‌ای که قیافه‌ات، قیافه زن شده؟» عرض کردم: زن زیبایی را در خواب دیدم و داستانش در ذهن من مانده. فرمود: «همان است، استغفار کن!»^۲.

پیام‌های درس:

۱. درمان چشم‌چرانی به واسطه درخواست خالصانه از خداوند متعال، تقویت روح تقوا، ارتباط بیشتر با اشخاص متدین و با ایمان و حفظ نگاه، امکان‌پذیر است.
۲. در مراحل درمان چشم‌چرانی باید مطلقاً از استفاده سی‌دی‌های مبتذل، دیدن شبکه‌های فاسد ماهواره‌ای، ورود به سایت‌های غیر اخلاقی اینترنت و ... دوری شود.
۳. نگاه حرام در شرع عبارت است از: نگاه مرد به بدن زن نامحرم (به جز صورت و دست‌ها تا میچ)؛ خواه با قصد باشد یا بدون آن؛ نیز نگاه به صورت و دست‌ها اگر با قصد شهوت یا ترس افتادن به حرام باشد؛ همچنین نگاه زن به نامحرم (به جز صورت، گردن، دست‌ها و مقداری از پا)؛ خواه با قصد باشد یا بدون آن و نیز به مواضع یاد شده، اگر با قصد شهوت یا ترس افتادن به حرام باشد.

سوالات درس:

۱. راه‌های درمان چشم‌چرانی را نام ببرید؟
۲. داشتن برنامه مستمر در چه مواردی می‌تواند موجب درمان چشم‌چرانی شود؟
۳. حکم نگاه به موها یا عکس و فیلم زنان بد حجاب را بفرمایید؟ آیا در حکم مسائل مذکور بین فرد متأهل و مجرد تفاوتی وجود دارد؟
۴. آیا نگاه کردن به مو و بدن دختر نابالغ جایز است؟

مجموعه آثار؛ ج ۱۹، ص ۴۸۵.

۱. منظور شیخ رجب علی خیاط است.

۲. داستان‌های اخلاقی؛ ص ۴۸۴۴-۴۸۴۳.

معرفی منابع بیشتر برای مطالعه:

۱. آسیب‌های چشم‌چرانی و راه‌های درمان آن؛ پدیدآورنده: عبدالغنی براهویی؛ ناشر: احسان؛ آبان ۱۳۸۶.
۲. چشم‌چرانی و علاج آن در پرتو شریعت؛ پدیدآورنده: افضل دهمردنژاد، گلناز رخشانی مقدم؛ ناشر: شیخ الاسلام احمد جام؛ اردیبهشت ۱۳۸۹.
۳. سلسله مباحث راه‌کارهای دوری از گناه، چشم‌چرانی و دوست دختر و دوست پسر؛ پدیدآورنده: عزیزالله حیدری، رضا یعقوبی (ویراستار)؛ ناشر: مسجد مقدس جمکران؛ فروردین ۱۳۹۰.
۴. نکته‌هایی ناب از چشم زخم و چشم‌چرانی (دارای ۲۳ موضوع از آیات قرآن کریم با ۱۱ تفسیر و حکایت‌های متناسب با موضوع ...)؛ پدیدآورنده: جواد آذرگون؛ ناشر: جواد آذرگون؛ خرداد ۱۳۸۸.